

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΟΞΟΛΟΓΙΕΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

κ. Α. Β. ΑΛΥΠΙΖΑΚΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Α.Ε.Μ. 223

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1994

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΚΗ
Ν
Ν

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Κατά την Καινή Διαθήκη, σκοπός της δημιουργίας του κόσμου είναι η δόξα του Θεού. "Ὅτι ἐξ' αὐτοῦ καί δι' αὐτοῦ καί εἰς αὐτόν τά πάντα" (Ρωμ. ΙΑ,36).

Καί ἀπό την Παλαιά Διαθήκη ὁ δοξολογητικός ὕμνος τῶν τριῶν παίδων τῆς Βαβυλώνας "ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τόν αἰῶνα τό ἔλεος αὐτοῦ" (Ψαλμ. 135), "... ὡς ἐξ' ἑνός στόματος ὕμνουν καί ἐδόξαζον καί ἠύλογουν τόν Θεόν ἐν τῇ καμίνῳ λέγοντες· εὐλογητός εἶ Κύριε ὁ Θεός τῶν πατέρων ἡμῶν καί αἰνετός καί ὑπερυψούμενος εἰς τούς αἰῶνας, καί εὐλογημένον τό ὄνομα τῆς δόξης σου τό Ἅγιον καί ὑπεραινέτον καί ὑπερυψούμενον εἰς πάντας τούς αἰῶνας" (Δαν. 27-29).

Δόξα λοιπόν, πού τά λογικά δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ τήν μεταπλάθουν σέ ὕμνο καί δοξολογία· σύνδεση καί συνέχεια τῶν πρώτων δοξολογητικῶν προσευχῶν πού ἀναφέρονται στήν Π. Διαθήκη μέ τίς Δοξολογίες σημαντικῶν μελοποιῶν τοῦ ΙΗ καί ΙΘ αἰ.

Στήν παρούσα ἐργασία γίνεται μιὰ προσπάθεια κατά τό δυνατόν πληρέστερης μελέτης καί παρουσίας τῆς Δοξολογίας στήν Ἐκκλησιαστική μουσική μας παράδοση. Προσπάθεια καταγραφῆς τῆς πορείας τῆς Δοξολογίας μέσα στήν ψαλτική τέχνη, πορεία μουσικῆς καί ἱστορικῆς παράδοσης ἀφοῦ ὅπως διαπιστώνουμε στή συνέχεια τῆς ἐργασίας πρόκειται γιά τή συμπόρευση τῆς ζωῆς τῆς ἐκκλησίας καί τῆς μουσικῆς ἔκφρασης της μέσα στο σῶμα τῆς Ὁρθοδοξίας.

Εύχαριστώ τόν καθηγητή μου κ. Αντώνιο Άλυγιζάκη για τίς χρήσιμες ύποδείξεις καί συμβουλές του καθώς καί όλους όσους συνέβαλαν μέ τή βοήθεια τους στήν όλοκλήρωση τής έργασίας· ιδιαίτερα δέ εύχαριστώ τόν πανοσολογιώτατο άρχιμ. π. Νεκτάριο Πάρη για τήν προθυμία καί τήν άμέριστη βοήθειά του στήν όλοκλήρωση αύτής τής έργασίας.

Κ. Σ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	2
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	4
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
A) Ἡ ἀκολουθία τοῦ ὁρθρου καί ἡ δοξολογία	9
B) Δοξολογίας προοίμιον	11
ΜΕΡΟΣ Α	14
ΔΟΞΟΛΟΓΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ	14
A) Ἡ μεγάλη δοξολογία	14
B) Ἡ μικρή δοξολογία	19
ΜΕΡΟΣ Β	24
ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	24
A) Δοξολογία Μελχισεδέκ ἐπισκόπου Ραιδεστοῦ	26
B) Δοξολογία Ἰακώβου Πρωτοψάλτου	33
Γ) Δοξολογία Πέτρου Λαμπαδαρίου τοῦ Πελλοπονησίου	37
Δ) Δοξολογία Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος	41
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	
A) Συνοπτικός πίνακας δοξολογιῶν	44
B) Οἱ μελοποιήσεις στήν ἐκκλησιαστική σημειογραφία	56
Γ) Οἱ μελοποιήσεις στήν Εὐρωπαϊκή σημειογραφία	74

ΠΗΓΕΣ

- ΑΓ. ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ Μαρτύριον άγ. Πολυκάρπου, XIV, Β.Ε.Π.Ε.Σ.
3, σελ. 25
- ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ Στρωματεΐς, 14, Β.Ε.Π.Ε.Σ., 8,
σελ. 220
- Μ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ,
Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Περί παρθενίας, 20, Β.Ε.Π.Ε.Σ. 33, σελ. 71
Έρμηνεία εις τόν προφήτην Ήσαϊαν, β' 93,
Β.Ε.Π.Ε.Σ. 56, σελ. 115.
- "Τοῖς κατά Νεοκαισάρειαν λογιωτάτοις"
Έπιστολή 210, 3-4, Β.Ε.Π.Ε.Σ. 55,
σελ. 245-246.
- ΜΗΝΑΙΑ Έκδ. Έποστολής Διακονίας Έκκλησίας τῆς
Έλλάδος
- ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΚΑΛΙΣΤΟΥ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ Έκκλησιαστική
Ιστορία, τομ. 8 Ρ.Γ. 146, σελ. 281.
- ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΗ ἦτοι όκτάηχος ἡ μεγάλη, έκδ. Βασ.
Ρηγοπούλου (είσαγωγή).
- ΣΥΜΕΩΝ ΑΡΧ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Τά άπαντα 1909. έκδ.
Ρηγοπούλου.
- ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ Όμιλία 68, εις τό Κατά Ματθαΐον,
Ρ.Γ. 58, σελ. 644.

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

- ΑΛΥΓΙΖΑΚΗ Α.Ε. Η όκταηχία στην Έλληνική λειτουργική
ύμνογραφία Θεσσαλονίκη 1985.
- Μορφολογικές παρατηρήσεις στό έργο τῶν
μελουργῶν Πέτρου Λαμπαδάριου τοῦ

Πελοποννησίου καί Ἰακώβου Πρωτοψάλτου
(17^{ος} αἰ.), Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς 722,
Θεσσαλονίκη 1988, 299-305.

Θέματα ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.
Ἐκδ. Πουρνάρα Θεσσαλονίκη 1991.

ΒΕΡΓΩΤΗ Γ.Θ.

Λεξικό λειτουργικῶν καί τελετουργικῶν
ὄρων. β' ἔκδοση Θεσσαλονίκη 1991.

ΒΙΟΛΑΚΗ Γ.

Τυπικόν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης
Ἐκκλησίας. Ἀθῆναι. ἔκδ. Σαλίβερρος.

ΚΑΛΜΙΝΙΚΟΥ Κ.

Ὁ Χριστιανικός Ναός καί τά τελούμενα ἐν
αὐτῷ. Ἀθῆνα 1958.

ΚΟΡΑΚΙΔΗ ΑΛ.

Ἀρχαῖοι ὕμνοι: 2 Ὁ ἀγγελικός ὕμνος
(GLORIA). Ἀθῆνα 1984.

ΜΠΕΚΑΤΩΡΟΥ Γ.Γ.

Ὁρθρος Θ.Η.Ε., 9, σελ. 960.

ΜΩΡΑΪΤΟΥ Δ.Ν.

Δοξολογία Θ.Η.Ε., 5, σελ. 176.

Ἐπίτομος λειτουργική, Μέρος Α,
Ἀθῆνα 1966.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ Δ.Γ.

Θεωρία καί πρᾶξις τῆς Βυζαντινῆς
Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, Ἀθῆνα
Ἀπρίλιος 1991 ἔκδ. ὁ Σωτήρ.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Γ.

Συμβολαί εἰς τήν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν
ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Ἀθῆνα, 1977.

ΣΤΑΘΗ Γ.Θ.

Πέτρος Λαμπαδάριος ὁ Πελοποννήσιος
(ὁμών. δίσκος) 4, Ἴδρυμα Βυζαντινῆς
μουσικολογίας, Ἀθῆνα 1980.

Ἡ πρώτη μελοποίηση τῆς Μ. δοξολογίας ἀπό
τόν Μελχισεδέκ ἐπίσκοπο Ραιδεστοῦ,
Ἀθῆνα, 1989.

----- Μουσικολογική σύναξη με θέμα Μπαλάσης ο
 ιερέυς καί νομοφύλαξ (Β. ήμισυ 12 αϊ.) ή ζωή
 καί τό έργο του. Έθνικό Καποδιστριακό
 Πανεπιστήμιο. Άνάτυπον Άθήνα, 1992.

----- Τά χειρόγραφα Βυζαντινής μουσικής,
 ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ, Ι.Β.Μ., Άθήναι 1975 (3 τόμοι)

ΧΑΤΖΗΓΙΑΚΟΥΜΗ Κ. ΜΑΝΩΛΗ Μουσικά χειρόγραφα Τουρκο-
 κρατίας (1453 - 1832)

Τόμος Α, Άθήνα 1975

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ Θεωρητικόν Μέγα τής μουσικής.
 Άθήνα 1976 - 77. έκδ. Σπανοῦ.

ΨΑΧΟΥ Κ. Η παρασημαντική τής Βυζαντινής
 μουσικής, Έκδ. Διόνυσος Άθήνα 1978.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΠΑΝΔΕΚΤΗΣ Τόμος β' Έκδ. Η Ζωή, Άθήνα 1989.

ΣΤΑΘΗ Γ.Θ. Η πρώτη μελοποίηση τής Μ. δοξο-
 λογίας από τόν Μελχισεδέκ επίσκοπο
 Ραιδεστοῦ, Άθήνα, 1989.

ΤΑΜΕΙΟΝ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ Τόμος Β, Έκδ. Βασ. Ρηγόπουλου
 Θεσσαλονίκη 1979

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- Β.Ε.Π.Ε.Σ. Βιβλιοθήκη Ελλήνων Πατέρων καί Έκκλ. συγγρα-
φών, Άθῆνα 1956
- Ε.Β.Ε. Έθνική Βιβλιοθήκη Έλλήνων
- Θ.Η.Ε. Ορησκευτική Ήθική Έγκυκλοπαίδεια, Αθῆνα 1962
- P.G. Patrologia Graeca

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α) Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΟΡΘΡΟΥ ΚΑΙ Η ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ

Ἡ πρώτη κοινότητα τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ ἐμφανίζεται στήν Ἱστορία μέ τό ὄνομα Ἐκκλησία. Ἐφαρμόζοντας τό "ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, ἐν παντί εὐχαριστεῖτε" (Α' Θεσσαλ. Ε' 17, 18) τοῦ Ἀπ. Παύλου, ἡ Ἐκκλησία καθόρισε τήν ἡμερονύκτια προσευχή ἡ ὁποία περιλαμβάνει τό χρονικό διάστημα τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς μιᾶς ἡμέρας μέχρι τήν Ἀπόλυση τῆς Θ' ὼρας τῆς ἐπομένης.

Οἱ ὼρες τῆς ἀκολουθίας τῆς ἡμέρας προσδιορίζονται ἐκκλησιαστικά ὡς ὥρες προσευχῆς καί περιλαμβάνουν τόν Ἑσπερινό, τό Ἀπόδειπνο, τό Μεσονυκτικό, τόν Ὁρθρο, τήν Γ' ὼρα, τήν Ζ' καί τήν Θ'.¹

Ἡ δοξολογία ὡς θέμα μελέτης τῆς παρουσίας ἐργασίας συνδέεται ἄμεσα μέ τήν ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου καί ἀναλόγως τοῦ τυπικοῦ τῆς ἡμέρας ἀποτελεῖ τό δοξολογικό του κλείσιμο.

Ὡς Ὁρθρος καλεῖται "τό χρονικό διάστημα τό διαρρέον ἀπό τῆς βαθείας σχεδόν χαραυγῆς "ὄρθρου βαθέος" μέχρι καί "τοῦ τοιούτου περί τήν χαραυγήν ἦτοι τήν πρό τῆς ἀνατολῆς ὥραν".² Κατά τόν Γ. Μπεκατώρο μέ τήν λέξη ὄρθρος νοεῖται ἡ τακτική ἀκολουθία

¹ Παρακλητική ἦτοι Ὁκτώηχος ἡ μεγάλη, ἐκδ. Βασ. Ρηγόπουλου (εἰσαγωγή).

² ὁ.π.

ποῦ πραγματοποιεῖται πρὶν τὴν θεία Λειτουργία στό διάστημα "... μετά τό μεσονύκτιον καί μέχρι τοῦ λυκαυγοῦς ..."³.

Ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου ἔχει τίς ρίζες της στίς Συναγωγές καί ἀρχικά ἀποτελεῖτο ἀπό ψαλμούς, ὠδές, ἀναγνώσεις καί εὐχές. Γιά τὴν ὑπαρξη τῆς συγκεκριμένης ἀκολουθίας μᾶς πληροφοροῦν ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρινός, ὁ Ὁριγένης, ὁ Τερτυλλιανός, ἡ Παράδοση τοῦ Ἰππολύτου, οἱ Ἀποστολικές διαταγές καί ἡ Αἰθερία.⁴ Ἀπό τό Ὀδοιπορικόν τῆς μοναχῆς Αἰθερίας στούς Ἁγ. Τόπους (385 - 400 μ.Χ.) διαπιστώνουμε ὅτι ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου εἶναι διαμορφωμένη ἀπό τόν 4ο μ.Χ. αἰ.⁵

Κατά τὴν μαρτυρία τῶν ἀββάδων Σωφρονίου καί Ἰωάννου, περὶ τῆς ἐν Σινᾶ τελουμένης ἀκολουθίας, τοῦ 7ου μ.Χ. αἰ. συναντοῦμε λεπτομερῆ περιγραφή τῆς δομῆς τοῦ Ὁρθρου, ποῦ περιλαμβάνει καί τὴν δοξολογία.

Ὅσον ἀφορᾷ δέ τὴν δομὴ τοῦ Ὁρθρου διακρίνεται σέ δύο εἴδη:
α) Ὁ ἀσματικός, ὁ ὁποῖος ἐπεκράτησε νά τελεῖται βράδι μόνον κατὰ τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδα καί β) ὁ μοναχικός, ὁ ὁποῖος διακρίνεται
1) στήν καθημερινή ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου, 2) στήν ἑορταστική ἀκολουθία, 3) στήν ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου τῶν Κυριακῶν καί 4) στήν ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς.⁶

³ Γεωργ. Γ. Μπεκατώρου. Ὁρθρος, Θ.Η.Ε., σ. 960.

⁴ Γ. Θ. Βεργωπή. Λεξικό λειτουργικῶν καί τελετουργικῶν ὄρων, β' ἔκδ. Θεσσαλονίκη, 1991, σ. 108.

⁵ ὁ.π. σ. 108.

⁶ ὁ.π. σ. 108.

Σήμερα ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου χωρίζεται σέ τρεῖς ἐνότητες: ἡ πρώτη ἐνότητα ἀρχίζει μέ τόν Ἐξάψαλμο,⁷ ἡ δεύτερη περιλαμβάνει τό ὀρθρινό Εὐαγγέλιο, τήν στιχολογία τῶν ὠδῶν καί τούς κανόνες,⁸ ἐνῶ ἡ τρίτη καί τελευταῖα ἐνότητα ἀποτελεῖται ἀπό τά ἐξαποστειλάρια, τούς ψαλμούς τῶν αἰνῶν, καί τήν δοξολογία (μεγάλη ἢ μικρή) μέ τήν ὁποῖα ὀλοκληρώνεται ἡ ἀκολουθία.⁹

Β) ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΣ ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Ἡ δοξολογία εἶναι ἐτυμολογικῶς ὁ ἔπαινος, τό ἐγκώμιον, ἡ ἐξύμνησις.¹⁰ Δοξολογία στήν ἐκκλησιαστική γλώσσα νοεῖται ὁ ὕμνος ἐκεῖνος "διά τοῦ ὁποῖου μεγαλύνομεν τόν Θεόν καί ὑμνοῦμεν αὐτόν".¹¹ Γενικῶς, κατά τόν Μωραῖτη δοξολογία καλεῖται ὁ λειτουργικός ἐκεῖνος τύπος τῆς προσευχῆς κατά τόν ὁποῖον σέ ἀντιδιαστολή πρός τούς ἄλλους δύο τύπους τῆς εὐχαριστίας καί τῆς δεήσεως, ὑμνοῦμεν καί δοξάζουμε τά Τρία πρόσωπα τῆς Ἁγ. Τριάδος.¹²

Ἡ τελευταῖα στροφή τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων, οἱ ὁποῖοι σχεδόν πάντα ἀποτελοῦν ἡ ἐκφράζουν ἕνα δοξαστικό ὕμνο, καλεῖται ἐπίσης δοξολογία.

⁷ Γεωργ. Γ. Μπεκατώρου, μν. ἔργο ἢ ἄρθρο, σ. 963.

⁸ ὁ.π. σ. 964.

⁹ ὁ.π. σ. 966.

¹⁰ βλ. Παρακλητική, σ. 10.

¹¹ Δημ. Ν. Μωραῖτου. Ἐπίτομος Λειτουργική, Μέρος Α. Ἀθήνα, 1966, σ. 72.

¹² Δημ. Ν. Μωραῖτου. Ἡ δοξολογία. Θ.Η.Ε., 5, σ. 176.

Στή σύγχρονη ἐκκλησιαστική γλώσσα δοξολογία καλεῖται ἐπίσης "ἡ εὐχαριστήριος ἐν τῷ ναῷ δέησις ἢ τελετή" ἡ ὁποία πραγματοποιεῖται γιά τόν ἐορτασμό σπουδαίου γεγονότος, π.χ. ἐθνική ἐορτή, ἑναρξη νέου ἔτους κ.τ.λ.¹³

Ὅσον ἀφορᾷ τήν Δ. Ἐκκλησία, ἡ ἀνάλογη εὐχαριστήρια δέησις εἶναι ὁ ὕμνος "TE DEUM"¹⁴ ὁ ὁποῖος ἐψάλλετο στήν Ρώμη μόνον κατά τίς ἐορτές τῶν παπῶν στίς ἀρχές τοῦ Θ' αἰῶνος.¹⁵

Ἄμεση εἶναι ἡ σύνδεση καί ἡ συνέχεια τῶν πρώτων δοξολογικῶν προσευχῶν πού ἀναφέρονται στήν Παλαιά καί στήν Καινή Διαθήκη μέ τίς δοξολογίες πού συνέθεσαν σημαντικοί μελοποιοί τοῦ ΙΗ' καί ΙΘ' αἰῶνος, τίς ὁποῖες καί θά ἐξετάσουμε στήν παροῦσα ἐργασία.

Ἡ δοξολογία ἐχρησιμοποιεῖτο ἀπό τούς Ἰουδαίους στίς συγκεντρώσεις τῆς Συναγωγῆς, συναντᾶται στούς συγγραφεῖς τῆς Καινῆς Διαθήκης, κυρίως στόν Παῦλο καί κυριαρχεῖ σ' ὁλόκληρο τόν Χριστιανικό κόσμο ὡς μορφή ὕμνου πρὸς τόν Θεό.

Ἀπό τούς πρώτους χριστιανικούς χρόνους ὡς σήμερα ἡ δοξολογία κατέχει κεντρική θέση στίς καθημερινές προσευχές τῆς ἐκκλησίας· περιλαμβάνει δέ τά σημαντικότερα καί οὐσιωδέστερα δόγματα τῆς Χριστιανικῆς πίστεως. Ἄν καί πρωτίστως ἀποτελεῖ δοξο-

¹³ ὁ.π. σ. 176.

¹⁴ Ὁ ὕμνος TE DEUM ποῦ χρησιμοποιεῖ ἡ Ρωμαιοκαθολική ἐκκλησία ὡς εὐχαριστήριος δέησις, ψάλλεται σήμερα στίς μεγάλες ἐορτές τῆς Παπικῆς ἐκκλησίας κατά τό τέλος τοῦ Ὁρθρου ἢ στά μοναστήρια ὅπως ἀπαιτεῖ τό τυπικό τῶν μονῶν. Ἐπειδή ἀκριβῶς χρησιμοποιεῖται ὡς εὐχαριστήριος δέησις ἀπαγορεύεται ἡ ἐκτέλεσί του σέ ἡμέρες πένθους ἢ μετάνοιας. Ὁ ὕμνος κατά πᾶσα πιθανότητα συνετέθη ἀπό παλαιότερους ὕμνους (γ'-ε' αἰῶνος) καί ἡ σύνθεσί του, συνέβη πιθανότατα στίς ἀρχές τοῦ Ε' αἰ. καί περιελάμβανε δεήσεις παρμένες ἀπό τούς ψαλμούς τοῦ Δαυῖδ.

¹⁵ Δημ. Ν. Μωραΐτου. Ἡ δοξολογία, σ. 176.

λογία στον Τριαδικό Θεό, στους στίχους της εκφράζονται και τα άλλα δύο είδη της προσευχής, ή εύχαριστία και ή δέηση.

Στήν καθιερωμένη δέ εκκλησιαστική ακολουθία διακρίνουμε δύο βασικούς τύπους δοξολογίας: α) την Μικρή δοξολογία (Doxologia minor) και β) την Μεγάλη δοξολογία (Doxologia major).¹⁶

¹⁶ Ο Άλ. Κορακίδης στο βιβλίο του "Ο άγγελικός ύμνος", Αθήνα 1984, σελ. 115, εκτός της μικρής και της μεγάλης δοξολογίας αναφέρει και τους ακόλουθους δοξολογικούς ύμνους 1) επινίκιος ύμνος, 2) τρισάγιος ύμνος, 3) τον Λατινικό ύμνο Te deum laudamus, 4) ο ύμνος "καταξίωσον Κύριε", 5) ο Λατινικός ύμνος Te decet laus και 6) "Σέ ύμνοῦμεν".

ΜΕΡΟΣ Α

ΔΟΞΟΛΟΓΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

Α) Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ

Ἡ μεγάλη δοξολογία ἀνήκει στούς "ἀνεπίγραφους" ἢ "ἀδέσποτους" ὕμνους τῆς ἀρχαίας ἐλληνογλώσσου Ἐκκλησίας.¹⁷ Τό κείμενό της, κατά τό Λουκᾶ Β' 14, ἄρχεται μέ τόν ἀγγελικό ὕμνο "Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπί γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία".

Ἄγνωστος θεωρεῖται ὁ ποιητής τοῦ ὕμνου αὐτοῦ· παρατηρώντας ὁμως τήν πληρότητα τοῦ κειμένου καταλήγουμε στό συμπέρασμα ὅτι ὁ ἐν λόγῳ ὕμνος ἄν καί συνετέθη στήν Ἀνατολή κατά τά τέλη τοῦ α' αἰ. μ.Χ.¹⁸ δέχθηκε μέ τό πέρασμα τῶν χρόνων σημαντικές παρεμβάσεις καί προσθήκες.¹⁹

Αὐτό διαπιστώνεται ἀπό τήν μεταβατική μορφή τοῦ ὕμνου τόσο στό Ζ' βιβλίο τῶν ἀποστολικῶν διαταγῶν (3ος-4ος αἰ.) ὅσο καί στόν ἀλεξανδρινό κώδικα (4ος-5ος αἰ.). Ὁ ἀλεξανδρινός κώδικας περιέχει τόν ὕμνο σχεδόν στήν σημερινή του μορφή.²⁰

Ἐκτός τῶν παραπάνω βιβλίων ποῦ παρουσιάζουν τό κείμενο ὡς πρὸς τήν τελική του διαμόρφωση πρέπει σ'αὐτό τό σημεῖο νά ἀναφερθεῖ ὅτι ὑπάρχουν προγενέστερες μαρτυρίες, οἱ ὁποῖες ἀναφέρουν τό ὄνομα τοῦ ὕμνου χωρίς ὁμως νά ἀναφέρονται στό σύνολο τοῦ κειμένου.

¹⁷ Ἄλ. Κορακίδη. Ὁ Ἀγγελικός ὕμνος, Ἀθήνα 1984, σ. 27.

¹⁸ ὁ.π. σελ. 44

¹⁹ ὁ.π. σελ. 44, σελ. 149.

²⁰ ὁ.π. σελ. 149.

Ἡ ἀρχαιότερη ἀπό τῆς μαρτυρίας αὐτές, πού προσφέρουν στοιχεῖα μόνο γιά τούς δύο πρώτους στίχους τοῦ ὕμνου, εἶναι ἡ ἐπιστολή τοῦ Πλινίου τοῦ νεώτερου πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Τραϊανὸ τὸ 112 μ.Χ.²¹ Ὅσον ἀφορᾷ τὸ β' στίχο τῆς μεγάλης δοξολογίας "Ὑμνοῦμεν σε, εὐλογοῦμεν σε ..." συναντᾶται στὴν προσευχὴ τοῦ ἁγ. Πολυκάρπου Σμύρνης τὸ 156 μ.Χ.²²

Ἐμμεσες μαρτυρίες συναντοῦμε καί σέ ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς τοῦ 2ου καὶ 3ου αἰ. μ.Χ. κυρίως στὸν Κλήμη τὸν Ἀλεξανδρεῖα (212 μ.Χ.).²³ Ἐπίσης ὁ Μ. Ἀθανάσιος²⁴ συνιστᾷ τὴν χρῆση τοῦ ὕμνου στὸ ἔργο του "περὶ παρθενίας" ἀναφέροντας τούς δύο πρώτους στίχους τῆς μεγάλης δοξολογίας, ἐνῶ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος²⁵ περιγράφει τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ὕμνου ἀπὸ τούς ἀσκητὲς καί τούς μοναχοὺς πρὶν τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου.

Ἀξίζει νὰ ἀναφερθεῖ ὅτι στὴν Ρωμαϊκὴ λειτουργία ὁ ὕμνος εἰσήχθη στὴν Ἑλληνικὴ ὁμως γλῶσσα τὸ 136 μ.Χ. ἀπὸ τὸν Ἑλληνα πάπα Ρώμης Τελεσφόρο.²⁶ Ἡ χρῆση τοῦ ὕμνου στὰ Λατινικά ἔγινε μετὰ ἀπὸ μετάφρασή του, ἀπὸ τὸν Ἰλαρίωνα Πικτάβιο τὸ 360 μ.Χ.²⁷

Στοιχεῖα τῆς μεγάλης δοξολογίας ἐμφανίζονται καί στὴν ἀρχαία λειτουργία τῆς Συρίας, τὴ φερόμενη ὡς λειτουργία τοῦ Κλήμεντος,

²¹ Βλ. Ἄλ. Κορακίδη, μν. ἔργο, σελ 38.

²² Μαρτύριον ἁγ. Πολυκάρπου, XIV, Β.Ε.Π.Ε.Σ., 3 σελ. 25 (πρβλ. Κορακίδη, μν. ἔργο, σελ 39)

²³ Κλημεντος Ἀλεξανδρέως, Στρωματεῖς, 14, Β.Ε.Π.Ε.Σ., 8, σελ. 220 (πρβλ. Κορακίδη, μν. ἔργο σ. 40)

²⁴ Μ. Ἀθανασίου. Περὶ Παρθενίας, 20, ΒΕΠΕΣ, 33, σελ. 71.

²⁵ Ἰωάν. Χρυσόστομος, Ὁμιλία 68 εἰς τὸ Κατὰ Ματθαῖον, PG, 58, σελ. 644.

²⁶ Δημ. Ν. Μωραΐτου. Ἐπίτομος Λειτουργικὴ, Μέρος Α, σ. 73.

²⁷ Δημ. Ν. Μωραΐτου. Ἡ δοξολογία, Θ.Η.Ε., 5, σελ. 179.

κατά τήν ὥρα τῆς μεταλήψεως.²⁸ στήν δέ λειτουργία τοῦ Ἰακώβου συναντᾶται στό τέλος τῆς ἀγίας ἀναφορᾶς ὁ ἀγγελικός ὕμνος,²⁹ ἐνῶ στή λεγόμενη λειτουργία τοῦ Πέτρου βρίσκουμε στήν ἀρχή τῆς λειτουργίας, ὀλόκληρο τό α' τμήμα τῆς μεγάλης δοξολογίας ὅπως χρησιμοποιεῖται σήμερα.³⁰

Τό κείμενο τῆς μεγάλης δοξολογίας ἀποτελεῖται ἀπό 15 στίχους, οἱ ὁποῖοι χωρίζονται σέ τρεῖς ἐνότητες.³¹ Ἡ α' ἐνότητα, μέ δοξολογικό περιεχόμενο, περιλαμβάνει τούς στίχους 1-6, στήν συνέχεια δέ ἀκολουθοῦν τρεῖς στίχοι ποῦ ἀποτελοῦν τήν εὐχολογική ἐνότητα, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι 6 στίχοι συνιστοῦν τό παρακλητικό μέρος.³²

Ἀπό τόν 7ο αἰ. μ.Χ. κατά τήν μαρτυρία τῶν ἀββάδων Ἰωάννου καί Σωφρονίου ἡ θέση τῆς δοξολογίας στόν Ὁρθρο εἶναι εὐθύς μετά τούς αἶνους.³³

Ὅταν ἡ δοξολογία ψάλλεται καλεῖται μεγάλη, ἐνῶ τό δοξολογικό της προοίμιο διαμορφώνεται ἀναλόγως στήν ἐορτή τῶν Φώτων (με τή φράση: "Δόξα τῷ φανέντι Θεῷ ...").

Ὁλοκληρώνοντας, ἀναφέρουμε ὅτι ἡ μεγάλη δοξολογία ψάλλεται στόν Ὁρθρο κάθε Κυριακή ἐκτός τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, κάθε Δεσποτική καί Θεομητορική ἐορτή καί στίς μνήμες τῶν ἐορταζομένων ἁγίων.³⁴ Δέν ψάλλεται μεγάλη δοξολογία τήν Διακαινῆσιμο

²⁸ Δημ. Ν. Μωραΐτου. Ἡ δοξολογία, Θ.Η.Ε., 5. σ. 179.

²⁹ ὁ.π. σ. 180.

³⁰ ὁ.π. σ. 180.

³¹ Γ.Θ. Βεργωτή, β' ἐκδ. Θεσσαλονίκη '91, σ. 45.

³² ὁ.π. σ. 45

³³ Γ. Μπεκατώρου. Ἡ δοξολογία, Θ.Η.Ε., 5, σ. 181.

³⁴ Βιολάκη Γ. Τυπικόν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, σ. 29, Ἀθήναι, Ἐκδόσεις Σαλίβερος.

έβδομάδα, τήν Τετάρτη τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα, καθώς καί στίς ἑορτές ποῦ στεροῦνται στιχηρά τῶν αἰνῶν καί δοξαστικοῦ.

Ὅσον ἀφορᾷ τήν μελωδία τῆς μεγάλης δοξολογίας αὐτή διαμορφώθηκε κατά τόν 17ο-18ο αἰ. ἀπό μελοποιούς οἱ ὁποῖοι ἐπεξεργάστηκαν παλαιότερα μελωδήματα εἴτε σύνθεσαν ἕκ νέου δοξολογίες βασιζόμενοι πάντα στήν ὑπάρχουσα μουσική παράδοση.³⁵

Σ'αυτό τό σημεῖο πρέπει να ἀναφερθεῖ ὅτι σέ παλαιότερα χειρόγραφα δέν ὑπάρχει καταγραμμένη μελωδία, παρά μόνον ἡ τυπική διάταξις ὅτι δηλαδή ἡ δοξολογία ψάλλεται³⁶.

Στήν νεώτερη περίοδο ὁ πρῶτος πού μελοποίησε μεγάλη δοξολογία φέρεται ὁ ἐπίσκοπος Ραιδεστοῦ καί Πανίου τῆς ἀνατολικῆς Θράκης Μελχισεδέκ το 1620 μ.Χ.³⁷ σέ πλ. Α' ἤχου. Ὡς πρῶτες Δοξολογίες φέρονται, ἐκτός αὐτῆς τοῦ Μελχισεδέκ, μία τοῦ Χρυσάφη τοῦ νέου καί τρεῖς τοῦ Γερμανοῦ Νέων Πατρῶν. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι ὁ πρῶτος πού ἔγραψε πλήρη σειρά ὀκτώ μεγάλων Δοξολογιῶν στούς ὀκτώ ἤχους εἶναι ὁ Μπαλάσιος ὁ Νομοφύλαξ.³⁸

Παρατηροῦμε ὁμως, ὅτι ἡ σημαντικώτερη ἐξέλιξη στίς μελωδίες τῆς μεγάλης Δοξολογίας πραγματοποιεῖται μετά τήν εἰσαγωγή τῆς

³⁵ Ἄλ. Κορακίδη, μν. ἔργο, σ. 89.

³⁶ Βλ. κώδικα ΕΒΕ 1458 (ἔτος 1336) φ. 66α. "Καί νῦν καί ἀεὶ. Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις, Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις καί εὐθύς ἡ Μ. Δοξολογία". Πρβλ. Γρ. Στάθη, "Ἡ ἀσματική διαφοροποίηση ὅπως καταγράφεται στόν κώδικα ΕΒΕ 1458 τοῦ ἔτους 1336", στόν τόμο "Χριστιανική Θεσσαλονίκη, Παλαιολόγειος ἐποχή. ΚΒ' Δημήτρια, Ἐπισημονικό Συμπόσιο", Θεσ/νίκη 1989, σελ. 174.

³⁷ Γρ.Θ. Στάθη. Ἡ πρώτη μελοποίηση τῆς μεγάλης δοξολογίας ἀπ'τόν Μελχισεδέκ, ἐπίσκοπο Ραιδεστοῦ, ἀνάτυπον, Ἀθήνα 1989.

³⁸ Γρ.Θ. Στάθη. Μουσικολογική σύναξη μέ θέμα: Μπαλάσης ἱερεὺς καί νομοφύλαξ (Β' ἡμισυ ΙΖ' αἰῶνος) ἡ ζωή καί τό ἔργο του. Ἀνάτυπο, Ἀθήνα 1992.

νέας μεθόδου τῆς μουσικῆς σημειογραφίας, ὅπως αὐτή παρουσιάστηκε ἀπό τούς τρεῖς εἰσηγητές της, Γρηγόριο Πρωτοψάλτη, Χουρμούζιο καί Χρῦσανθο τῶν ἐκ Μαδύτων.

Ὁ δέ Χρῦσανθος³⁹ ἀπαριθμεῖ τίς δοξολογίες ὡς ξεχωριστό εἶδος ψαλμωδίας, ἀναφέροντας στήν παράγραφο 404: "Αἱ δέ δοξολογίαί, οἱ στίχοι τῶν πολυελέων, τό Μακάριος ἀνήρ καί τά τοιαῦτα, μετέχουσι τοῦ νέου στιχηραρικοῦ καί τοῦ παπαδικοῦ μέλους". Στήν ἀμέσως ἐπόμενη παράγραφο ἀναφέρει ἐπίσης ὅτι οἱ δοξολογίες ἀνάγονται καί στό εἰρμολογικό μέλος.

Ὅσον ἀφορᾷ τήν παράδοση τοῦ μέλους τῆς μεγάλης δοξολογίας διαπιστώνουμε ὅτι δοξολογίες συναντοῦμε σέ ὅλους τούς ἤχους τόσο ἀργές στιχηραρικές, ὅσο καί σύντομες εἰρμολογικές.

Σύντομες εἰρμολογικές δοξολογίες κατ' ἤχον συνέθεσαν ὁ Πέτρος Λαμπαδάριος ὁ Πελλοπονήσιος, ὁ Κωνσταντῖνος Πρωτοψάλτης, ὁ Μανουήλ Πρωτοψάλτης ὁ ὁποῖος ἔχει καί δύο δοξολογίες σέ ἤχο βαρύ,⁴⁰ ὁ Ἰωάννης Πρωτοψάλτης, ὁ ὁποῖος μάλιστα διασκεύασε τίς δοξολογίες τοῦ Π. Λαμπαδάρου πού βρίσκονται στό Ἄναστασιματάριο,⁴¹ ὁ Γρηγόριος Πρωτοψάλτης⁴² κ.ἄ.

Δοξολογίες στό ἀργό στιχηραρικό μέλος μελοποίησαν ἐκτός τῶν προαναφερθέντων Μελχισεδέκ, Χρυσάφη τοῦ νέου, Γερμανοῦ Νέων Πατρῶν καί Μπαλάσιου, οἱ Πέτρος ὁ Μπερεκέτης, Ἰωάννης ὁ Πρωτοψάλτης (ὀκτώ δοξολογίες), Πέτρος Λαμπαδάριος ὁ Πελλοπονήσιος (ὀκτώ δοξολογίες), Γρηγόριος Πρωτοψάλτης

³⁹ Χρυσάνθου ἐκ Μαδύτων, Θεωρητικόν Μέγα τῆς Μουσικῆς, Τεργέστη 1832, σ. 179.

⁴⁰ Ἄλ. Κορακίδη, μν. ἔργο, σ. 101.

⁴¹ ἴδ. π., σ. 101.

⁴² Γεωργ. Γ. Μπεκατώρου, μν. ἔργο, σ. 185.

(τέσσερις δοξολογίες), Πέτρος ὁ Μπερεκέτης σέ πλ. Β' νενανώ, Γεώργιος ὁ Κρής, Χουρμούζιος ὁ Χαρτοφύλαξ, Ἰάκωβος Πρωτοψάλτης, Γ. Βιολάκης, Πέτρος ὁ Βυζάντιος, Θεόδωρος ὁ Φωκαεύς κ.ἄ.⁴³

Β) Η ΜΙΚΡΗ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ

Ἄναριθμητες εἶναι οἱ μικρές δοξολογίες στήν Παλαιά Διάθρηκη, ἀκόμη περισσότερες στήν Καινή Διαθήκη, στούς Πατέρες καί προπάντων στά λειτουργικά βιβλία τῆς ἐκκλησίας.⁴⁴

Ἔτσι λοιπόν, στά τέσσερα πρῶτα ψαλμικά βιβλία παρατηροῦμε δοξολογικές καταλήξεις τῶν ψαλμῶν.⁴⁵ Πιο συγκεκριμένα, στό τέλος τῶν ψαλμῶν: 40' "εὐλογητός Κύριος ὁ Θεός Ἰσραήλ ἀπό τοῦ αἰῶνος καί εἰς τόν αἰῶνα· γένοιτο, γένοιτο", 71' "καί εὐλογητόν τό ὄνομα τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς τόν αἰῶνα καί εἰς τόν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος", 88' καί 105'.

Κατά τόν Μ. Ἀθανάσιο οἱ ψαλμοί οἱ ὁποῖοι περιέχουν δοξολογία εἶναι οἱ 90', 112', 116', 134', 144', 145', 146', 148', 150' ὅπως ἐπίσης δοξολογητικό περιεχόμενο ἔχουν οἱ ψαλμοί 47', 64'.⁴⁶ Συμπληρώνοντας τά πιο πάνω ὁ Μ. Βασίλειος ἀναφέρει ὅτι καί ὁ

⁴³ Γ. Παπαδόπουλου, Συμβολαί εἰς τήν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, Ἀθήνα 1977, σ. 302.

⁴⁴ Ἄλ. Κορακίδη, Ὁ ἀγγελικός ὕμνος, Ἀθήνα 1984, εἰσαγωγή.

⁴⁵ Δημ. Ν. Μωραΐτη, Ἡ δοξολογία, Θ.Η.Ε., 5, σ. 177.

⁴⁶ Μ. Ἀθανασίου, ἐπιστολή πρὸς Μαρκελλῖνον, εἰς τήν ἐρμ. τῶν ψαλμῶν, Β.Ε.Π.Ε.Σ., 32, σελ. 19. (πρβλ. Κορακίδη, μν. ἔργο εἰσαγωγή)

ψαλμός 103' περιέχει στο σύνολό του δοξολογία.⁴⁷ Μέ την πιο πάνω άποψη συμφωνεί και ο Ώριγένης.⁴⁸

Έκτός από τά χωρία τής Παλαιᾶς Διαθήκης ἀξίζει νά ἀναφερθεῖ ὅτι ἀρχαῖο Ἰουδαϊκό ἔθιμο τής Συναγωγῆς ἦταν τό κλείσιμο κάθε λειτουργικῆς εὐχῆς μέ μία δοξολογία.⁴⁹ Στήν συνέχεια, σύμφωνα μέ τό προαναφερθέν Ἰουδαϊκό ἔθιμο καί οἱ Χριστιανοί ἔκλειναν τίς λειτουργικές εὐχές μέ μία δοξολογία.

Καί ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν Παῦλος στίς ἐπιστολές του "δοξολογεῖ τόν Θεόν καί τόν Υἱόν αὐτοῦ".⁵⁰ Συγκεκριμένα, στήν πρός Ρωμαίους ἐπιστολή "αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν" ΙΑ' 36, ἐνῶ στήν πρός Γαλάτας ἐπιστολή Α'5 "ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων· ἀμήν". Τό πιο πάνω χωρίο βρίσκεται καί στήν πρός Τιμόθεον ἐπιστολή Β', Δ' 18. Ὁ ἴδιος ὁ ἀπ. Παῦλος, εἶναι αὐτός πού καθιέρωσε τήν ἐκκλησιαστική χρήση τής δοξολογίας ἡ ὁποῖα ὁμως ἀναφέρεται εἴτε στόν Θεό Πατέρα εἴτε στόν Ἰησοῦ Χριστό.⁵¹

Έκτός ἀπό τίς ἐπιστολές τοῦ Παύλου, καί στήν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννη Α', 6 περιέχεται ἡ δοξολογία "αὐτῷ ἡ δόξα καί τό κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων ἀμήν".

Πολύ συχνή εἶναι ἐπίσης ἡ χρήση τής μικρῆς δοξολογίας στήν Διδαχή τῶν δώδεκα Ἀποστόλων καί πιο συγκεκριμένα στά κεφ. 9 καί 10 ὅπου καί περιέχονται οἱ ἀρχαιότερες λειτουργικές εὐχές τής ἐκκλησίας.⁵²

⁴⁷ Ἑρμην. εἰς τόν προφ. Ἡσαΐαν, β' 93, ΒΕΠΕΣ, 56, σελ. 115.

⁴⁸ Ὄριγένους. Περί Εὐχῆς, 33, 2 ΒΕΠΕΣ, 10, σελ. 306.

⁴⁹ Δημ. Ν. Μωραΐτη. Ἐπίτομος Λειτουργική, Μέρος Α, σ. 72.

⁵⁰ ὁ.π., σ. 177.

⁵¹ Δημ. Ν. Μωραΐτη, Ἡ δοξολογία, Θ.Η.Ε., 5, σ. 177.

⁵² ὁ.π., σ. 177.

Τό δέ κείμενό της ἔχει ὡς ἐξῆς:

"Δόξα Πατρί καί Υἱῷ καί Ἁγίῳ Πνεύματι
Καί νῦν καί αἰεὶ καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν"⁵³

Τό ἐν λόγῳ κείμενο ὀνομάζεται ἐπίσης "Δόξα Πατρί" ἢ "Δόξα ...
Καί νῦν ..." ⁵⁴

Ἄφετηρία στό δρόμο πρὸς τὴν τελικὴ διαμόρφωση τῆς μικρῆς
δοξολογίας ἀποτέλεσαν οἱ σύντομες ἐκφράσεις καί οἱ στίχοι -
ἐπιφωνήσεις ὅπως "Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν", "Δόξα σοί Κύριε, δόξα
σοί", "Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν", καθὼς καί μερικές ἄλλες
δοξολογικὲς ἐκφράσεις ὅπως "αὐτῷ ἡ δόξα", "σοί ἐστὶν ἡ δόξα εἰς
τοὺς αἰῶνας".

Πρέπει σ'αὐτό τό σημεῖο νά διευκρινιστεῖ ὅτι τὰ παραπάνω
ἀποτελοῦν δοξολογία μόνο πρὸς τόν Θεό Πατέρα.

Ἄκαθόριστος θεωρεῖται ὁ τύπος τῆς μικρῆς δοξολογίας μέχρι
τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀρείου (260 περίπου-336 μ.Χ.). Ὅπως ἀναφέρει ὁ
ιστορικός Φιλοστόργιος ὁ ὕμνος διασκευάστηκε ἀπὸ τόν ἐπίσκοπο
Ἀντιοχείας Λεόντιο Φλαβιανό (320-440 μ.Χ.), ὁ ὁποῖος τό 381 μ.Χ.
καθόρισε τόν σημερινό τύπο τῆς μικρῆς δοξολογίας γιὰ τὴν ἰσότητα
τῶν τριῶν προσώπων, σέ ἀντίθεση μέ τοὺς τύπους "Δόξα Πατρί δι
Υἱοῦ καί ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι" καί "Δόξα Πατρί ἐν Υἱῷ καί Ἁγίῳ Πνεύμα-
τι" τοὺς ὁποῖους χρησιμοποιοῦσαν οἱ ὁπαδοί τοῦ Ἀρείου.⁵⁵ Ὁ

⁵³ Ἄλ. Κορακίδη, μν. ἔργο, σ. 115.

⁵⁴ ὁ.π., σ. 115.

⁵⁵ Κ. Καλλινίκου. Ὁ χριστιανικὸς ναὸς καί τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ. Ἀθήνα 1958, σ. 393.

Νικηφόρος Ξανθόπουλος⁵⁶ καί ὁ Συμεών Θεσσαλονίκης συμφωνοῦν ὅτι ὁ καθορισμός τοῦ ὕμνου ἔγινε ἀπό τόν Ἄντιοχείας Φλαβιανό. Ὁ Συμεών Θεσσαλονίκης μάλιστα, ὑποστηρίζει ὅτι ὁ ὕμνος "συνετέθη εὐσεβῶς κατὰ Ἄρειου καί Σαβελλίου καί τό μὲν Δόξα, κατὰ τῶν ἀρειανῶν ἀποβλέπει ... τό δέ "Πατρί καί Υἱῷ καί Ἄγ. Πνεύματι" κατὰ Σαβελλίου συνετέθη..."⁵⁷

Στόν καθορισμό τῆς μικρῆς δοξολογίας ἀναφέρεται καί ὁ Μ. Βασίλειος ὁ ὁποῖος προσθέτει ὅτι ὁ ὕμνος ἦταν γνωστός καί στόν ἁγ. Γρηγόριο τόν Νεοκαισαρείας.⁵⁸ Ὅσον ἀφορᾷ λοιπόν τήν διαμόρφωση τοῦ κειμένου τῆς μικρῆς δοξολογίας, ὁ Μ. Βασίλειος θεωρεῖ πολύ σημαντική τήν χρήση τοῦ συνδέσμου "καί" ἀφοῦ μέ τήν χρήση του, ἐπέρχεται ἡ ἐξίσωση τῶν τριῶν προσώπων ἐν ἀντιθέσει μέ τήν χρήση τοῦ συνδέσμου "σύν".⁵⁹

Ἡ μικρή δοξολογία ὅπως διαπιστώνουμε εἶναι ὁ πιό συχνά ψαλλόμενος ὕμνος στήν Ὁρθόδοξη λατρεία. Πάρα πολλοί ὕμνοι τῶν λειτουργικῶν βιβλίων⁶⁰ τῆς ἐκκλησίας μας ἀρχίζουν μέ τόν πρῶτο τριαδικό στίχο τῆς μικρῆς δοξολογίας⁶¹ ἐνῶ ἄλλοι μέ τόν δεύτερο.

Ἄν καί ἱστορικά ὡς μικρή δοξολογία ἐννοῦμε τό "Δόξα ... Καί νῦν ...", ὅταν ἡ δοξολογία ἀναγιγνώσκεται ἀποκαλεῖται δοξολογία χῦμα ἢ μικρή· ἀποτελεῖται δέ, ἀπό τό προοίμιο, τούς δεκαπέντε στίχους τῆς

⁵⁶ Νικηφόρου Καλλίστου Ξανθοπούλου. Ἐκκλ. Ἱστορία, Τομ. 8, ΡG. 146, σελ. 321.

⁵⁷ Συμεών Θεσνίκης, "Περί τῶν νυχθημερινῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν". Ἄπαντα., κεφ. 4, Ἐκδόσεις Ρηγοπούλου 1909, σελ. 255.

⁵⁸ Μ. Βασιλείου, Ἐπιστολή 210 "Τοῖς κατὰ Νεοκαισάρειαν λογιωτάτοις", 3-4, ΒΕΠΕΣ, 55 σελ. 245-246.

⁵⁹ Ἄλ. Κορακίδη, μν. ἔργο, σ. 118.

⁶⁰ βλ. Μηνναῖα, Παρακλητική, Τριώδιον, Πεντηκοστάριον.

⁶¹ Ἄλ. Κορακίδη, μν. ἔργο, σ. 121.

μεγάλης δοξολογίας, καθώς και τοῦ δοξολογικοῦ ἐπισφραγίσματος
"Σοί πρέπει αἶνος".⁶²

Ἐν ἀντιθέσει, λοιπόν, μέ τήν μεγάλη δοξολογία, ἡ ὁποία
ψάλλεται, ἡ μικρή δοξολογία ἀναγιγνώσκεται στίς καθημερινές καί
στίς μέρες τῶν νηστειῶν, καθώς καί στίς πρῶτες πέντε μέρες τῆς
Μεγάλης Ἑβδομάδος, δηλ. ἀπό τόν Ὅρθρο τῆς Μ. Δευτέρας ἕως τόν
Ὅρθρο τῆς Μ. Παρασκευῆς.⁶³

Σημειώνεται ἐπίσης ὅτι τό κείμενο της μικρῆς δοξολογίας
ψάλλεται ὡς προοίμιο δοξαστικῶν καί ὡς κατακλείδα πολυελαίων καί
ἀνοιξανταρίων· στο τέλος ἐπίσης, ψάλλεται, καί τῆς μεγάλης
δοξολογίας.

⁶² Γ. Θ. Βεργωτή. Λεξικό, β' ἐκδ., Θεσ. 1991 σ. 45.

⁶³ Βιολάκη Γ. Τυπικόν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, σελ. 29.

ΜΕΡΟΣ Β

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Στό β' μέρος τῆς παρούσης ἐργασίας ἀκολουθοῦν σύντομες μορφολογικές ἀναλύσεις καί μεταγραφές τῶν ἀργῶν δοξολογιῶν τοῦ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου στόν Α' ἦχο, τοῦ Πέτρου Λαμπαδαρίου στόν Δ' ἦχο τοῦ Χουρμουζίου τοῦ Χαρτοφύλακος σέ ἦχο Βαρύ ἐναρμόνιο καί τοῦ ἐπισκόπου Ραιδεστοῦ Μελχισεδέκ σέ ἦχο πλάγιο Α'.

Θά πρέπει, ὁμως, κατ' ἀρχάς νά ἀναφερθοῦν μερικές βασικές πληροφορίες γιά τήν κατανόηση τοῦ συγκεκριμένου μέρους τῆς ἐργασίας.

Σκοπός τῆς μετεγγραφῆς τῶν δοξολογιῶν, πού ἀκολουθοῦν, εἶναι ἡ διευκόλυνση στήν παρακολούθηση τῶν μελικῶν δυνατοτήτων τῶν ἀργῶν δοξολογιῶν, καθώς καί ἡ διερεύνηση τῶν ποικίλων μορφολογικῶν στοιχείων τους, γιά ὄσους ἀσχολοῦνται μέ τή μουσική τῆς Δύσης.

Ἐτσι διευκρινίζεται ὅτι κάθε μεταγραφή ἔχει βασιστεῖ στίς διαστηματικές σχέσεις τοῦ μέλους τῶν δοξολογιῶν καί στίς χρονικές ἀξίες τῶν φθόγγων.

Λόγω τῆς ἀδυναμίας τοῦ συστήματος γραφῆς τῆς δυτικῆς μουσικῆς νά ἀποδώσει τούς χαρακτήρες ποσότητος καί ποιότητος τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς δέν δίνεται ἐρμηνεῖα στούς παραπάνω, ἀφοῦ δέν ἐπηρεάζουν τή διαμόρφωση τῶν διαστηματικῶν σχέσεων τοῦ μέλους (π.χ. ὀλίγον, πεταστή, κλάσμα, ἀπλή κ.τ.λ.).

Θεωρώντας, λοιπόν, ότι η μεταφορά του μέλους των δοξολογιών στο πεντάγραμμο γίνεται, για να μελετηθούν όσο το δυνατό καλύτερα τα μορφολογικά στοιχεία των δοξολογιών και όχι για να εκτελεστούν σέ συγκερασμένα δυτικά μουσικά όργανα, πρέπει να σημειωθεί ότι οι μεταβολές που υφίσταται τό μέλος σημειώνονται με τά σημεῖα ἀλλοιώσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς σημειογραφίας.

Αυτό συμβαίνει πάλι λόγω τῆς ἀδυναμίας τῆς δυτικῆς μουσικῆς σημειογραφίας νά ἀποδώσει τίς ὑποδιαίρέσεις τοῦ τόνου τῆς κλίμακας τῆς καθ' ἡμᾶς μουσικῆς, πού ὡς γνωστό διακρίνει στήν κλίμακα τόνους μείζονας, ἐλάσσονας καί ἐλάχιστους.

Ὅπως εἶναι γνωστό ὁ φθόγγος Νη τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἀντιστοιχεῖ μέ τόν φθόγγο ΝΤΟ τῆς Δυτικῆς, ὁ Πά μέ τόν ΡΕ κ.ὀ.κ.

Α) ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ ΜΕΛΧΙΣΕΔΕΚ

ἦχος π̣ ρ Πα

*Αγνωστη θεωρεῖται ἡ χρονολογία γέννησης καί θανάτου τοῦ Μελχισεδέκ· ὑπῆρξε ἕνας ἀπό τούς πιό λόγιους κληρικούς τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, καί ἦταν ὑποψήφιος γιά τόν Οἰκουμενικό Πατριαρχικό Θρόνο το 1621. Διετέλεσε ἐπίσκοπος Ραιδεστοῦ καί Πανίου τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης καί μαρτυρεῖται ὡς ὁ κωδικογράφος ἑνός Στιχηραρίου.⁶⁴ Δέν ὑπάρχει σχετική μαρτυρία περί μελοποιήσεως ἄλλων ὕμνων ἐκτός ἀπό ἕνα ἀσματικό τρισάγιο κι' αὐτό ἀμφιβαλλόμενο ἐνῶ ἡ μελοποίηση τῆς συγκεκριμένης δοξολογίας τοποθετεῖται γύρω στά 1620.⁶⁵

Πρώτη μελοποιημένη δοξολογία, στήν ὁποία βασίστηκαν οἱ μεταγενέστερες, εἶναι αὐτή τοῦ Μελχισεδέκ σέ ἦχο πλάγιο Α'.

Ὁ ἦχος πλάγιος τοῦ Α' ἀνήκει στό διατονικό γένος· χαρακτηριστικό τοῦ ἦχου αὐτοῦ σέ σχέση μέ τόν Α' ἦχο εἶναι ὅτι ἐπί τοῦ φθόγγου Ζω βρίσκουμε πολύ συχνά ὕφεση ἢ τήν ἑναρμόνιο φθορά· συνδέθηκε μέ τόν ὑποδώριο τρόπο (ἁρμονία) ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζεται ὡς φιλοικτίμων, θρηνώδης καί διεγερτικός.⁶⁶

Ἡ δοξολογία τοῦ Μελχισεδέκ στό σύνολό της κινεῖται κυρίως στό κύριο τετράχορδο τοῦ πλάγιου Α'. Συναντοῦμε λίγες ἀναβάσεις

⁶⁴Γρ. Θ. Στάθης. Ἡ πρώτη μελοποίηση τῆς μεγάλης δοξολογίας ἀπ'τόν Μελχισεδέκ, ἐπίσκοπο Ραιδεστοῦ, ἀνατύπου, Ἀθήνα 1989.

⁶⁵ ὁ.π.

⁶⁶ Ἀντ. Ε. Ἀλυγιάκη. Ἡ Ὀκταηχία στήν Ἑλληνική λειτουργική ὑμνογραφία. Θεσσαλονίκη 1985, σ. 53.

στούς ψηλούς φθόγγους οι οποίες τονίζουν τά ύμνογραφικά στοιχεῖα τοῦ ὕμνου· θά παρατηρήσουμε πλατειά μελικά τόξα καί στερεότυπες καταλήξεις τῶν στίχων.

Σημειώνεται ἐπίσης ὅτι τό μέλος τῆς δοξολογίας ἐξελίσσεται ὀλόκληρο στόν πλάγιο Α', χωρίς τήν παρεμβολή ἄλλου ἤχου.

Ὁ πρῶτος στίχος "Δόξα Σοι τῷ δεῖξαντι τό φῶς ..." ἀρχίζει μέ τό φθόγγο Γα καί ὅλες οἱ καταλήξεις, ἐντελεῖς καί τελικές γίνονται στόν φθόγγο Πά. Ὁ μελοποιός χρησιμοποιεῖ τό κύριο τετράχορδο τοῦ ἤχου φθάνοντας μόνον μία φορά ὡς τό φθόγγο Κε, ἐνῶ ὡς χαμηλότερος φθόγγος τοποθετεῖται ο ζω. Μεγαλύτερο διάστημα τοῦ 1ου στίχου εἶναι Πα-Δι (διάστημα 4ης) καί κυριότεροι φθόγγοι γύρω ἀπό τοὺς ὁποίους περιστρέφεται τό μέλος εἶναι οἱ Πα, Γα.

Ὁ δεύτερος στίχος "Ἕμνοῦμεν σε, εὐλογοῦμεν σε ..." ξεκινάει μέ τόν φθόγγο Πα, ἀνεβαίνει μέχρι τόν Γα καί διαδοχικά κατέρχεται στόν ἀρχικό φθόγγο. Συνεχίζοντας, παρατηροῦμε διάστημα 4ης (Πα-Δι), στή συνέχεια βηματική κατάβαση, ἕνα μικρό στάσιμο στό φθόγγο Κε καί ἐντελή κατάληξη στό Δι. Διαδοχικά ἐπίσης ὁ μελοποιός ἀνέρχεται μέχρι τόν φθόγγο Νη, κατεβαίνει καί πάλι στόν Δι, μέ διάστημα 4ης ἀπό τόν Δι κατέρχεται στόν Πα καί καταλήγει, περνώντας πάλι ἀπό τόν φθόγγο ζω στόν Πα.

Ἄκριβῶς τήν ἴδια κατάληξη συναντοῦμε στόν 13ο στίχο. "Κύριε πρὸς σέ κατέφυγον ..." (βλ. παράδειγμα Α).

Ὁ τρίτος στίχος ἀρχίζει μέ τό φθόγγο Γα, βηματικά κατεβαίνει ὡς τόν Νη, ἀνεβαίνει καί πάλι στόν Γα καί πραγματοποιεῖ διάστημα 4ης. Ἀπό τόν Ζω σταδιακά κατέρχεται στον ζω καί κάνει ἐντελή

στόν Πα. Ὁ χαμηλότερος φθόγγος, ζω, ἐμφανίζεται δῦο φορές στό συγκεκριμένο στίχο καί 9 φορές σ' ὀλόκληρη τήν δοξολογία.

Μέ τόν Γα ἀρχίζει καί ὁ 4ος στίχος στόν ὁποῖο παρατηροῦνται ἐντελεῖς καταλήξεις στούς φθόγγους Γα, Πα, Δι καί τελική στόν Πα. Ἡ κατάληξη τοῦ 4ου στίχου εἶναι πανομοιότυπη μέ αὐτήν τοῦ α' στίχου (βλ. παράδειγμα Β).

Ὁ στίχος "Πρόσδεξαι τήν δέησιν ἡμῶν ..." ἀρχίζει ὅπως ἀκριβῶς καί ὁ α' στίχος τῆς δοξολογίας (βλ. παράδειγμα Γ). Ὡς ψηλότερος φθόγγος παρουσιάζεται γιά πρώτη φορά ὁ φθόγγος Πά, ἐνῶ ὁ 6ος καί 7ος στίχος ἔχουν ὡς ψηλότερο φθόγγο τον Νη. Ἐλαφρῶς διαφέρουν οἱ καταλήξεις τῶν δῦο αὐτῶν στίχων. Ἡ δέ κατάληξη τοῦ 7ου στίχου εἶναι ἴδια μέ τίς καταλήξεις τῶν στίχων 11 καί 12 (βλ. παράδειγμα Δ).

Τό "Καταξίωσον Κύριε ἐν τῇ ἡμέρα ..." ξεκινάει μέ διάστημα 5ης (γιά 4η φορά μέχρι στιγμῆς σ' ὀλόκληρη τήν δοξολογία) καί κάνει ἐντελῆ κατάληξη στόν Πα· συνεχίζοντας καί πάλι μέ διάστημα 5ης προχωράει διαδοχικά μέχρι τον Πα, στη συνέχεια πάλι διαδοχικά κατεβαίνει στόν Κε ἐπαναλαμβάνοντας τόν ἴδιο φθόγγο 4 φορές καί κάνει ἐντελή στόν Δι. Τήν ἴδια κατάληξη μέ τόν συγκεκριμένο στίχο ἔχει καί ὁ στίχος "Εὐλογητός εἶ Κύριε ...".

Μέ τόν Κε ξεκινάει ὁ στίχος "Γένοιτο Κύριε ...". Ὅπως καί στούς 5 προηγούμενους στίχους τό μέλος κινεῖται καί στά δῦο τετράχορδα τοῦ πλαγίου Α' ἤχου πραγματοποιώντας κατάληξη ὁμοια μέ τούς στίχους 5-6.

Καί ὁ ἐπόμενος στίχος ἀρχίζει μέ τόν Κε χρησιμοποιώντας στήν ἀρχή τό ὀξύ τετράχορδο ἀγγίζοντας 4 φορές τό φθόγγο Πα.

Σταδιακά κατέρχεται στόν Κε, καταλήγει στόν Πα, βηματικά ανεβαίνει ως τόν Ζω και πραγματοποιει τήν κατάληξή του.

Ὁ δωδέκατος στίχος ξεκινάει μέ τό φθόγγο Γα· από τόν Γα τό μέλος κατεβαίνει μέχρι τόν Νη και στή συνέχεια ανεβαίνει και πάλι βηματικά έως τόν Γα. Μέ διάστημα 4ης φθάνει στόν Ζω και διαδοχικά κατεβαίνει πάλι μέχρι τόν ζω. Στή συνέχεια πραγματοποιει άτελεῖς καταλήξεις στόν Πα και Δι. Ἡ τελική του κατάληξη εἶναι ἴδια μέ τοῦ προηγούμενου στίχου (βλ. παράδειγμα Δ).

Ὁ στίχος "Κύριε πρὸς σέ κατέφυγον ..." ἄρχεται μέ τόν φθόγγο Γα· ως τήν πρώτη έντελή κατάληξη πού γίνεται στόν Δι, συναντοῦμε για χαμηλότερο φθόγγο τόν Πα και ψηλότερο τόν Νη. Στή συνέχεια τό μέλος κατεβαίνει μέχρι τόν ζω δύο φορές και κάνει κατάληξη παρόμοια μέ τοῦ δεύτερου στίχου (βλ. παράδειγμα Α).

Ὁ στίχος "Ὅτι παρά Σοί πηγὴ ζωῆς ..." ξεκινάει και αὐτός μέ τό φθόγγο Γα και κινεῖται γύρω ἀπ' αὐτόν, ἔχοντας ως ψηλότερο φθόγγο τό Ζω. Πραγματοποιει κατάληξη στο Πα και στήν συνέχεια ὁ τελευταῖος στίχος κινεῖται και στά δύο τετράχορδα μέ δεσπόζοντα φθόγγο τόν Κε.

Παρατηρώντας ἔτσι ὁλόκληρη τήν δοξολογία, πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι σ' ὅλους τοὺς στίχους ὑπάρχουν μεγάλες μελωδικές φράσεις, φθόγγοι πού περιστρέφονται γύρω ἀπό τοὺς δεσπόζοντες φθόγγους τοῦ ἤχου χωρίς ὁμως νά ὑπάρχουν συλλαβές μέ ιδιαίτερα μεγάλη ἔκταση. Συνοψίζοντας διαπιστώνουμε ὅτι ὁ μελοποιός μέ το συγκεκριμένο ὕφος συμβάλλει στήν λειτουργικότητα τοῦ ὕμνου.

Παράδειγμα Α:

στ. β'

σου ————— σο ————— φα —————

στ. ΙΓ'

ει ο — θε — ο — ος — σου —

Παράδειγμα Β:

στ. δ'

του ————— κο ————— σμου —————

στ. α'

Handwritten musical notation with lyrics: ευδοκία

ευ — δο — κία

Musical staff with notes and lyrics: ευδοκία

ευ — δο — κία

Παράδειγμα Γ:

στ. α'

Handwritten musical notation with lyrics: Δοξα σοι τω θεο παντα το φω

Δο — ξα — σοι — τω — θεο — παν — τα — το — φω

Musical staff with notes and lyrics: Δοξα σοι τω θεο παντα το φω

Δο — ξα — σοι — τω — θεο — παν — τα — το — φω

στ. ε'

Handwritten musical notation with lyrics: Προδεδειχτην δε υμιν υ των

Προ — δε — δε — χτη — νη — δε — υ — υμ — ιν — υ — των

Musical staff with notes and lyrics: Προδεδειχτην δε υμιν υ των

Προ — δε — δε — χτη — νη — δε — υ — υμ — ιν — υ — των

Παράδειγμα Δ:

στ. Ζ'

του α ω ρος

του α ω ρος

στ. ΙΑ'

δι ω ω μα τα σου

δι ω ω μα τα σου

στ. ΙΒ'

ο α η παρ τον σοι

ο α η παρ τον σοι

Β) ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ ΙΑΚΩΒΟΥ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ

ἤχος $\frac{4}{\dot{q}}$ Πα \longleftarrow Κε

Ὁ Ἰάκωβος ὁ Πρωτοψάλτης (+ 1800) συγκαταλέγεται ανάμεσα στους μεγάλους μελοποιούς καὶ ὑμνογράφους τῆς ἐκκλησίας μας. Υπῆρξε μαθητὴς τοῦ Ἰωάννη τοῦ Τραπεζούντιου καὶ διαδέχθηκε τὸν Δανιὴλ στὴν πρωτοψαλτία.⁶⁷

Συνέθεσε δοξολογίες, Χερουβικά καὶ ἀσχολήθηκε ιδιαίτερα μὲ τὸ Δοξαστᾶριο καὶ τὸ Στιχηράριο· οἱ συνθέσεις του εἶναι προσκολλημένες στὴν παράδοση χωρὶς ὁμως νὰ περιορίζουν τὸ προσωπικὸ του ὕφος, προσδίδοντας ιδιαίτερη σημασία στὴν ἀκριβὴ νοηματικὴ ἀπόδοση τοῦ κειμένου.

Ὁ Α' ἤχος, στὸν ὁποῖο εἶναι γραμμῆν ἢ συγκεκριμένη δοξολογία ἔχει ὡς βάση ἄλλοτε μὲν τὸν φθόγγο Πα, ἄλλοτε δὲ τὸν Κε καὶ ὡς ἀπήχημα $\frac{4}{\dot{q}} \rightarrow \ll \ll \ll \frac{4}{\dot{q}} \rightarrow \ll \ll \ll$ ⁶⁸ "Τὸ δὲ ὄνομα τούτου λέγεται δῶριος τουτέστιν ἐκ τῶν Δωριέων".⁶⁹ Ὁ Α' ἤχος χρησιμοποιεῖ καὶ αὐτὸς τὴν διατονικὴν κλίμακα ἢ ὁποῖα ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ὁμοία τετράχορδα⁷⁰ καὶ κύριο χαρακτηριστικὸ

⁶⁷ Ἄν. Ἀλυγιζάκη "Μορφολογικὲς παρατηρήσεις στό ἔργο τῶν μελουργῶν Π. Λαμπαστᾶριου τοῦ Πελοποννήσιου καὶ Ἰακ. Πρωτοψάλτου (14 αἰ.)". Γρ. ὁ Παλαμᾶς, Μαρ.- Ἀπρ. 1988.

⁶⁸ Ἄν. Ἀλυγιζάκη "Θέματα ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς", Θεσσαλονίκη 1991, ἐκδ. Πουρνάρα, σ. 165

⁶⁹ Ἄν. Ἀλυγιζάκη "Ἡ ὀκταχία στὴν Ἑλληνικὴ Λειτουργικὴ ὑμνογραφία", Θεσσαλονίκη 1985, μν. ἔργο, σ. 142.

⁷⁰ Δ. Παναγιωτόπουλου "Θεωρία καὶ πράξις τῆς Βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς". Ἀθήνα 1991, ἐκδ. "Ὁ ΣΩΤΗΡ".

του εἶναι ὅτι ὁ φθόγγος Ζω ἐνῶ ἐν ἀναβάσει εἶναι φυσικός, ὅταν κατεβαίνει τό μέλος, ὁ Ζω ἔλκεται ἀπό τόν Κε.

Ὡς βάση τῆς δοξολογίας αὐτῆς σημειώνεται ὁ φθόγγος Κε, ἐνῶ στή συνέχεια ὅπως παρατηροῦμε βάση θεωρεῖται ὁ Πα.

Ὅλοι οἱ στίχοι τῆς δοξολογίας (τελικές καταλήξεις) καταλήγουν στό φθόγγο Πα, ἐκτός ἀπό μία καί μοναδική ἐξαίρεση, ὅπου ὡς τελικός φθόγγος θεωρεῖται ὁ Κε (στ. 11 "Εὐλογητός εἶ, Κύριε, δίδαξον με τά δικαιώματά Σου").

Θά πρέπει νά ἀναφερθεῖ σ' αὐτό το σημεῖο ἐπίσης, ὅτι οἱ γραμμές τῶν τελικῶν καταλήξεων ὄλων τῶν στίχων εἶναι ἀνόμοιες.

Τό μέλος τῆς δοξολογίας τοῦ Ἰακώβου δέν περιορίζεται μόνο στό ὄξύ ἢ στό βαρύ τετράχορδο τῆς κλίμακας· κατεβαίνει μέχρι το φθόγγο ζω (11 φορές), ἐνῶ ἀντίστοιχα χρησιμοποιώντας τό ὄξύ τετράχορδο ἀνεβαίνει ὡς τό Γα (1 φορά).

Στόν 1ο στίχο "Δόξα Σοι τῷ δεῖξαντι τό φῶς ..." παρατηροῦμε ἐντελεῖς καταλήξεις στόν Κε καί στόν Πα, χαμηλότερος φθόγγος εἶναι ὁ φθόγγος Νη, ἐνῶ ἡ μελωδία κινεῖται τόσο στό ὄξύ, ὅσο καί στό βαρύ τετράχορδο.

Στούς δύο ἐπόμενους στίχους τό μέλος κινεῖται ἀπό τόν Πα ἕως τόν Πα, μέ ἀτελεῖς καταλήξεις στόν Κε, καί στόν Πα, καθώς καί στό Γα. Διαπιστώνουμε, λοιπόν, μία συγκρατημένη κίνηση φθόγγων, μέ διαστήματα ὄχι μεγαλύτερα τῆς πέμπτης.

Στόν 4ο στίχο "Κύριος, ὁ Θεός ..." ἡ λέξη "ὁ αἱρων" ἀποδίδεται μέ ἀνάβαση μέχρι τόν Βου, ἐνῶ στή συνέχεια παρεμβάλλεται χρωματικό μέλος στή φράση "τήν ἁμαρτία τοῦ κόσμου". μέ ἄρση ξεκινάει ἡ

έπανάληψη της λέξεως "ὁ αἴρων", ἐνῶ ἡ μελωδία ἐπανερχεται⁶⁰ στό διατονικό γένος καί κάνει κατάληξη στό φθόγγο Πα.

Ὁ 6ος στίχος "Ὅτι σύ εἶ μόνος Ἄγιος ...", ὁ τέταρτος στίχος πού ξεκινάει μέ τό φθόγγο Ζω, ἀποδίδεται στό νοηματικό του μέρος, ἀπό τήν πλούσια μελωδία, ἡ ὁποία συγκεκριμένα στή λέξη "δόξαν" ἀγγίζει γιά πρώτη φορά τόν ὑψηλότερο φθόγγο ὀλόκληρης τῆς δοξολογίας. Ὁ μελοποιός χρησιμοποιεῖ τό ὄξύ κυρίως τετράχορδο καί μόνο στό τέλος τοῦ μέλους κλείνει τό στίχο μέ τελική κατάληξη στό φθόγγο Πα. Στόν παραπάνω στίχο, ὁ ὁποῖος ἔχει συνολική ἑκταση δώδεκα φθόγγων, παρατηροῦμε ὅτι ἡ ἐκφραστικότητα τοῦ μέλους εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένη μέ τή νοηματική ἀπόδοση λέξεων καί ἐννοιῶν τοῦ κειμένου.

Στούς δύο ἐπόμενους στίχους πρέπει νά ἀναφερθεῖ ἡ διακριτική μετάβαση στό ἐναρμόνιο γένος μέ ἐνδιάμεσες καταλήξεις στόν Κε καί τελικές στόν Πα.

Ὁ 9ος στίχος "Εὐλογητός εἶ, Κύριε ..." ἀρχίζει μέ τόν Κε, φτάνει μέχρι τό Βου καί καταλήγει πάλι στόν Κε· στή συνέχεια φτάνει γιά δεύτερη φορά ἕως τόν ζω, παρουσιάζει γιά πρώτη φορά ἕνα διάστημα ὀκτάβας ζω-Ζώ καί στό τέλος κατέρχεται γιά ἀκόμη μία φορά πραγματοποιώντας κατάληξη στό φθόγγο Πα.

Γιά δεύτερη φορά στίχος ξεκινάει ἀπό τό φθόγγο Νη, "Γένοιτο, Κύριε, τό ἔλεος ...", στόν ὁποῖο ἐμφανίζεται σύντομη μετάβαση στό ἐναρμόνιο γένος.

Ὁ 11ος στίχος εἶναι ὁ μοναδικός, πού ἔχει ὡς τελική κατάληξη τό φθόγγο Κε. Ὁ μελοποιός ὁδηγεῖ τήν μελική γραμμή γύρω ἀπό τό φθόγγο Κε διατηρώντας ἔτσι ἀμείωτη τήν ἔνταση.

Ὁ 12ος στίχος ἔχει ὡς ἀφετηρία τὸ Νη, δουλεύει στὴν ἀρχὴ μέ τούς ὀξεῖς φθόγγους τῆς κλίμακας, ἐπικεντρώνεται κυρίως στοὺς Πα καί Κε πραγματοποιώντας τελικὴ κατάληξη στοῦ φθόγγο Πα.

Καί οἱ ἐπόμενοι στίχοι παρουσιάζουν μία συγκρατημένη μελική κίνηση κάνοντας τελικὲς καταλήξεις στὸν Πα, ἀνεβαίνοντας μία φορά ἕως τὸν Βου καί φτάνοντας μέχρι τὸν κάτω ζω.

Ἄξιζει νὰ ἀναφερθεῖ ὅτι ὁ 15ος στίχος "Παράτεινον τὸ ἔλεός Σου ..." ἀρχίζει μέ ἄρση ἐπεκτείνοντας τὴν πρώτη λέξη, δίνοντας ἔτσι παράταση στὴν ὀλοκλήρωση τοῦ νοήματος τῆς φράσης.

Συνεχίζοντας στοῦ "Ἄγιος ὁ Θεός ..." ἡ χρονικὴ ἀγωγή γίνεται πιὸ γρήγορη διατηρώντας ἔτσι ἀμείωτη τὴν ἐκφραστικὴ τοῦ μέλους. Ἡ μελωδικὴ γραμμὴ δέν ἀνεβαίνει ἄνω τοῦ Βου, μέ ἀτελεῖς καταλήξεις στοὺς φθόγγους Κε, Νη καί τελικὴ κατάληξη στὸν Πα, ἐνῶ χαμηλότερος φθόγγος εἶναι καί πάλι ὁ ζω.

Παρατηρώντας τὰ πιὸ πάνω μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι ἡ δοξολογία στοῦ σύνολό της ἐκφράζει τὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἤχου, στὸν ὁποῖο εἶναι γραμμένη, τονίζοντας ἔτσι τὸ πανηγυρικὸ ὕφος της.

Γ) ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ ΠΕΤΡΟΥ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΟΥ τοῦ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΟΥ

Ἦχος $\begin{matrix} \angle \\ \vdots \\ \delta\zeta \end{matrix} \rightarrow \curvearrowright \begin{matrix} \beta \\ \chi \end{matrix}$

Ὁ Πέτρος ὁ Πελοποννήσιος γεννήθηκε το 1735 καί πέθανε τό 1778 κατά τήν διάρκεια λοιμοῦ στήν Κωνσταντινούπολη.⁷¹ Δάσκαλοί του ὑπῆρξαν οἱ σημαντικοί μελοποιοί Πέτρος Μπερεκέτης καί ὁ Ἰωάννης Τραπεζούντιος Δανιήλ.

Τό πλούσιο ἔργο του περιλαμβάνει α) τίς καταγραφές αὐτοτελῶν κωδίκων (Ἀναστασιματάριο, Εἰρμολόγιο, Δοξαστάριο), β) τίς ἐξηγήσεις παλαιῶν συνθέσεων σέ νέα γραφή, καί γ) τίς προσωπικές του συνθέσεις (δοξολογίες, κοινωνικά, πολυελαίους κ.ἄ. καθώς καί τραγούδια καί ταξίμια).

Σημαντική εἶναι ἡ συμβολή του στήν ἐκκλησιαστική μουσική παράδοση, ἀφοῦ μέ τό ἔργο του προετοίμασε τό ἔδαφος γιά τήν τελική καί πλήρη ἀνάλυση τοῦ νέου συστήματος γραφῆς.

Ἡ δοξολογία τοῦ Πέτρου τοῦ Πελοποννήσιου εἶναι γραμμένη στόν ἦχο Δ'. Ὁ ἦχος αὐτός εἰρμολογικός ἢ λέγετος⁷² ἔχει ὡς βάση τό φθόγγο Βου, ἐνῶ ὁ φθόγγος Ζω ἄλλοτε εἶναι στή θέση του καί ἄλλοτε μέ ὕφεση.

Τό μέλος τῆς δοξολογίας ἐμφανίζει ποικιλία μελωδικῶν γραμμῶν χρησιμοποιώντας δεσπόζοντες φθόγγους τό Βου, τό Δι καί τό Ζω. Καλύπτει δε μεγάλη ἔκταση φθόγγων, ἀφοῦ συναντοῦμε τόν ζω (4

71 Γρ. Στάθη, Πέτρος Λαμπαδάριος ὁ Πελοποννήσιος (ὁμῶν. δίσκος) 4, I.B.M. Ἀθήνα 1980.

72 Ἀν. Ἀλυγιζάκη "Θέματα ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς", Θεσσαλονίκη 1991, ἐκδ. Πουρνάρα, σ. 171.

φορές) ως χαμηλότερο φθόγγο, ενώ ως ψηλότερος φθόγγος της δοξολογίας σημειώνεται ο Βου.

Η δοξολογία στο σύνολό της διατηρεί την ομοιογένειά της και δεν αλλάζει ήχο παρά μόνο σε ελάχιστα σημεία όπου παρεμβάλλονται σύντομες φράσεις του Β' ήχου. Ο ρυθμός είναι τετράσημος, ενώ υπάρχει ποικιλία στις καταλήξεις των στίχων.

Ο 1ος στίχος "Δόξα Σοι τῷ δεῖξαντι τό φῶς ..." ξεκινάει με τό φθόγγο Δι κάνει έντελή κατάληξη στό Βου και πραγματοποιεῖ σ' όλόκληρο τό στίχο καταλήξεις στους φθόγγους Δι και Ζω· παρουσιάζει μιά ποικιλία στή μελωδική του γραμμή, άφοῦ ως χαμηλότερος φθόγγος σημειώνεται ο ζω και ως ψηλότερος ο Νη.

Ο 2ος στίχος ξεκινάει με τό φθόγγο Πα, ανεβαίνει βηματικά μέχρι τό Κε, κατεβαίνει βηματικά πάλι στό Πα, ξανά πάλι στό Κε όπου και κάνει έντελή στό Βου. Στή συνέχεια "προσκυνοῦμεν Σε, δοξολογοῦμεν Σε" τό μέλος περιστρέφεται γύρω από τό Δι, όπου και πραγματοποιεῖ κατάληξη. Πρίν τήν τελική κατάληξη ή μελωδία ανεβαίνει ως τό Πα, περιστρέφεται γύρω από τό Ζω και καταλήγει στό Βου.

Ο 3ος στίχος αρχίζει από τό Κε, ανέρχεται στό Πα (βλ. λέξη "έπουράνιε") και κάνει έντελή κατάληξη στό Δι. Αρχίζει ή φράση "Πάτερ Παντοκράτωρ" με τό Νη και διατηρεί άμείωτη τήν ένταση με έντεχνο χτίσιμο του μέλους άφοῦ σχεδόν βηματικά κατέρχεται μέχρι τό κάτω ζω και πραγματοποιεῖ πάλι κατάληξη στό Βου.

Στό "Κύριε ο Θεός ..." όπου και αυτός ο στίχος αρχεται με τό φθόγγο Κε παρατηρούμε τή μελωδία νά κινεῖται γύρω από

τούς φθόγγους Βου και Δι, ἐνῶ ὁ φθόγγος Κε στή λέξη "Υἱός" σημειώνεται μέ ὕφεση.

Στό τέλος τοῦ 5ου στίχου (3ος στή σειρά πού ἀρχίζει μέ τό Κε) ὁ μελοποιός παρουσιάζει γιά πρώτη φορά χρωματική φράση, σύντομη, ἢ ὁποῖα ἀφορᾶ τή λέξη "ἐλέησον", χρησιμοποιεῖ τούς φθόγγους Δι, Κε, Γα, ἐπανερχεται στό διατονικό γένος καί καταλήγει στό Βου.

Ἡ ἴδια ἀκριβῶς χρωματική κίνηση τοῦ προηγούμενου στίχου ἐμφανίζεται καί στό στίχο "ὅτι Σύ εἶ μόνος Ἅγιος".

Οἱ δύο ἀμέσως ἐπόμενοι στίχοι κινουῦνται στό ὀξύ καί στό βαρύ τετράχορδο τοῦ Δ' ἤχου. Ὁ στίχος "καθ' ἐκάστην ἡμέραν ..." ξεκινάει μέ τό Βου καί στή συνέχεια περιστρέφεται γύρω ἀπό τό Δι. Μετά τήν πρώτη κατάληξη, μέ διάστημα πέμπτης ἀνεβαίνει στό Ζω καί ἀπό κεῖ στό φθόγγο Βου. Εἶναι ἡ πρώτη φορά πού συναντοῦμε τό ψηλότερο φθόγγο τῆς Δοξολογίας. Μέ τόν ἴδιο τρόπο ἀνέρχεται ἡ μελωδία στό Βου καί στό στίχο "Καταξίωσον Κύριε ...".

Ἀρχίζοντας ἀπό τόν Πα ὁ στίχος "Εὐλογητός εἶ Κύριε ..." βηματικά ἀνεβαίνει μέχρι τό Κε καί καταλήγει στό Βου. Τό μέλος στή συνέχεια ἀνέρχεται στό Νη, κατεβαίνει πάλι στό Βου καί ἀπό τό Βου φτάνει στό ψηλότερο φθόγγο γιά τρίτη φορά. Ἀπό τό σημεῖο αὐτό ἡ μελωδία κατεβαίνει σταδιακά καί κάνει τελική κατάληξη στό Βου.

Στό 12ο στίχο "Κύριε καταφυγή ..." παρατηροῦμε μία μεγάλη ποικιλία στό μελωδικό σχῆμα. Ὁ στίχος ἀρχίζει μέ τό φθόγγο Κε, κατεβαίνει μέχρι τό Νη καί πραγματοποιεῖ στάσιμα στούς φθόγγους Βου, Δι καί ζω. Κάνει κατάληξη στό Δι ὅπου καί συναντοῦμε τή

χρωματική φθορά "έν γενεά καί γενεά". Η χρωματική γραμμή όπως προαναφέρθηκε αρχίζει από τό Δι, κινείται γύρω από αυτόν (ήχητικό περιβάλλον Γα, Κε) καί πραγματοποιεί τελική κατάληξη στό φθόγγο Βου. Στή λέξη " Έγώ" επί του φθόγγου Ζω τίθεται ή διατονική φθορά, ή όποία καί υποδεικνύει ότι τό μέλος κινείται πλέον στό διατονικό γένος. Από τή διατονική φθορά τό μέλος ανέρχεται για πέμπτη καί τελευταία φορά στόν ψηλότερο φθόγγο καί άφοϋ περιστραφεϊ επί τό πλεϊστον γύρω από τό φθόγγο Δι καταλήγει στό Βου.

Καί οι δύο έπόμενοι στίχοι αρχίζουν μέ τό φθόγγο Κε· ως ψηλότερος φθόγγος σημειώνεται ό φθόγγος Νη. Ένώ ή μελωδία κατέρχεται μέχρι τόν κάτω Νη, σημειώνεται επίσης ότι επί του φθόγγου Κε τίθεται ύφεση.

Ό τελευταϊος στίχος "παράτεινον τό έλεός Σου" αρχίζει μέ τό Βου, ακολουθεϊ διάστημα πέμπτης καί ή μελωδία κινείται πλέον γύρω από τό φθόγγο Ζω. Στή συνέχεια κάνει έντελή κατάληξη στό Βου, βηματικά ανέρχεται στό Κε, στόν όποϊο τίθεται ύφεση καί σταδιακά κατέρχεται στήν τελική κατάληξη μέ τό φθόγγο Βου.

Δ) ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΟΥ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΣ

ἦχος Βαρύς έναρμόνιος $\frac{z}{z}$ $\frac{\zeta}{\omega}$ Ζω

Ὁ Χουρμούζιος ὁ Χαρτοφύλαξ γεννήθηκε στή Χάλκη τῶν Πριγκηποννήσων καί πέθανε τό 1840.⁷³ Ὁ Χουρμούζιος ὑπῆρξε ἕνας ἐκ τῶν τριῶν εἰσηγητῶν γιά τή μεταρρύθμιση τοῦ συστήματος γραφῆς τῆς μουσικῆς.

Ἡ Δοξολογία τοῦ Χουρμουζίου ψάλλεται σέ ἦχο Βαρύ έναρμόνιο ἐκ τοῦ Ζω ὑφεση. Ὁ ἦχος αὐτός χρησιμοποιεῖ δύο ὁμοια τετράχορδα τά ὁποῖα συνδέονται μέ τόν διαζευκτικό τόνο Βου-Γα. Ὁ Βαρύς έναρμόνιος ἦχος ὁ ὁποῖος ἄρχεται ἀπό τόν Ζω, ἔχει ὁμοια κλίμακα μέ τόν Γ' ἦχο μέ μόνη διαφορά τήν ὀξύτητα.⁷⁴

Ὁ πρῶτος στίχος "Δόξα Σοι τῷ δεῖξαντι τό φῶς ..." τῆς δοξολογίας ἄρχεται μέ τό φθόγγο Ζω. Τό μέλος περιστρέφεται γύρω ἀπό τόν Ζω, πραγματοποιώντας ἐντελεῖς καταλήξεις στόν Ζω καί ἀγγίζοντας τρεῖς φορές τόν ψηλότερο φθόγγο Βου. Στήν συνέχεια βαθμιαῖα τό μέλος κάνει τελική κατάληξη στόν ζω.

Πιο ἐλεύθερα κινουῦνται οἱ δύο ἐπόμενοι στίχοι μέ τή μελωδία νά φθάνει συνολικά δύο φορές ἕως τόν Βου. Ὅπως καί σέ ὁλόκληρη τήν δοξολογία καί ἐδῶ ὁ μελοποιός χρησιμοποιεῖ τό βαρύ καί τό ὀξύ τετράχορδο κάνοντας τελικές καταλήξεις στόν ζω.

⁷³ Κ. Ψάχου "Ἡ παρασημαντική τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς". Ἐκδ. Διόνυσος, Ἀθήνα 1978, σελ. 87.

⁷⁴ Ἀ. Ἀλυγιζάκη "Θέματα ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς". Θεσνίκη 1991, ἔκδ. Πουρνάρα, σελ. 169.

Ὁ τέταρτος στίχος "Κύριε, ὁ Θεός ..." ξεκινάει μέ τόν φθόγγο Νη, κάνει έντελεῖς κατάληξεις στόν Ζω καί για πρώτη φορά παρατηρεῖται διάστημα ὀκτάβας ζω-Ζω, στίς λέξεις " ... κόσμου ἐλέησον ...". Ὡς χαμηλότερος φθόγγος σημειώνεται ὁ Δι, ἐνῶ ὡς ψηλότερος ὁ Βου.

Ὁ πέμπτος στίχος "Πρόσδεξαι τήν δέησιν ἡμῶν ..." ἀρχίζει καί αὐτός μέ τόν φθόγγο Νη. Βηματικά ἡ μελωδία κατεβαίνει ὡς τόν Γα καί στήν συνέχεια ἀνεβαίνει στόν Βου ἀπ' ὅπου καί πραγματοποιεῖ ἀτελῆ κατάληξη στόν Δι. Ἀπό τόν φθόγγο Ζω ἡ μελωδία κατεβαίνει βηματικά· καί κάνει τελική κατάληξη στόν ζω.

Στόν στίχο "Εὐλογητός εἶ, Κύριε, ..." ὁ ὁποῖος ἀρχίζει μέ τόν Ζω συναντοῦμε για πρώτη φορά μετάβαση σέ ἄλλο γένος· συγκεκριμένα ἡ φράση " ... καί δεδοξασμένον ..." βρίσκεται στό διατονικό γένος, ἀρχίζοντας μέ τό φθόγγο Ζω, ἀνεβαίνει βηματικά στό Γα καί πραγματοποιεῖ ἀτελῆ κατάληξη στόν Νη. Στή συνέχεια τίθεται ἑναρμόνιος φθορά στόν Ζω καί ἔτσι τό μέλος ἐπανέρχεται στό ἀρχικό μέλος ὅπου καί κάνει τελική κατάληξη.

Στόν στίχο "Κύριε, καταφυγή ..." συναντοῦμε καί πάλι μεταβολή στό διατονικό γένος. Παρατηροῦμε διατονική φθορά στόν πρῶτο φθόγγο τῆς φράσης " ...ἐλέησόν με ...", ἡ δέ μελωδία (ἠχητικό περιβάλλον Ζω-Βου) κινεῖται βηματικό καί στόν φθόγγο Βου· συναντοῦμε ἑναρμόνιο φθορά.

Μέ τόν φθόγγο Νη ἀρχίζει, ἐπίσης, καί ὁ ἐπόμενος στίχος, ἐνῶ ὁ στίχος " Ὅτι παρά Σοί πηγή ζωῆς ...", ξεκινᾶ μέ τόν φθόγγο Ζω. Ἡ μελωδία κινεῖται γύρω ἀπ' τόν Ζω (ψηλότερος φθόγγος ὁ Πα).

Ὁ στίχος "Παράτεινον τό ἔλεός Σου ..." ἀρχίζει καί αὐτός μέ τόν φθόγγο Ζω, ἀνεβαίνει δε βηματικά μέχρι τόν Γα καί πραγματοποιεῖ ἀτελή κατάληξη στό φθόγγο Νη δίνοντας ἔτσι τήν αἴσθησι τῆς παράτασις, ἀφοῦ ὡς τήν συγκεκριμένη ἀτελή κατάληξη ὁ μελοποιός δέν ἔχει ὀλοκληρώσει τήν πρώτη λέξι τοῦ στίχου. Τό μέλος ξεκινάει ὀμαλά πάλι μέ τή λέξι "παράτεινον", ἐνῶ μετά τήν ἀτελή κατάληξι στόν φθόγγο Δι παρατηροῦμε ἀποκορύφωσι καί τελική κατάληξι στό ζω.

Στή συνέχεια μέ διάστημα ἐβδόμης ἀρχεται τό " Ἄγιος ὁ Θεός". Στό δεύτερο " Ἄγιος" ἔχουμε μία κορύφωσι μέ τό φθόγγο Βου, ὅπου τό μέλος βρίσκεται πλέον στή διατονική κλίμακα. Ὅμαλά στή λέξι "ἐλέησον" τίθεται ἐναρμόνιος φθορά ὅπου καί πραγματοποιεῖται τελική κατάληξι.

Παρατηροῦμε λοιπόν σ' ὀλόκληρη τήν δοξολογία μία ἡρεμη μελωδική πορεία μέ λίγες διαστηματικές ἀλλαγές καί ἐλάχιστες μεταβολές κατά ἦχο. Ὅσον ἀφορᾷ τις καταλήξεις παρατηροῦμε ὅτι ὁ μελοποιός δέν ξεφεύγει ἀπό τά γενικά χαρακτηριστικά τοῦ ἦχου (βλ. ἀτελεῖς καταλήξεις στούς φθόγγους Δι, Νη, ἐντελεῖς στόν Ζω καί τελικές στο ζω).

ΠΑΡΑΤΗΜΑ Α'

Συνοπτικός πίνακας δοξολογιών

Σημ: Οί συγκεντρωτικοί πίνακες τῶν δοξολογιῶν πού ἀκολουθοῦν βασίστηκαν στά ἀκόλουθα βιβλία: Γρ. Θ. Στάθη "Τά χειρόγραφα Βυζαντινῆς μουσικῆς, Ἁγιον Ὄρος (3 τόμοι), "Ταμεῖον Ἀνθολογίας", τόμος Β', ἔκδ. Βασ. Ρηγόπουλου, Θεσσαλονίκη, 1974, Μανώλη Κ. Χ. Γιακουμῆ "Μουσικά χειρόγραφα Τουρκοκρατίας (1453 - 1832) τόμος Α, Ἀθήνα 1975 καί Γ. Παπαδόπουλου "Συμβολαί εἰς τήν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς", Ἀθήνα 1977. Ὁ διαχωρισμός δέ τῶν δοξολογιῶν ἔγινε κατ' ἤχον καί ἡ σειρά τῶν μελουργῶν βασίστηκε στίς πληροφορίες τῶν πιό πάνω βιβλίων, γιά τήν ζωή καί τό ἔργο τῶν μελουργῶν.

ΔΟΞΟΛΟΓΙΕΣ Α' Ήχου

Γερμανοῦ Νέων πατρῶν, β' μισό 17^{ου} αἰ.

Μπαλασίου ἱερέως, β' μισό 17^{ου} αἰ.

Αθανασίου ἱερομονάχου, β' μισό 17^{ου} αἰ.

Μελετίου ἱερομονάχου Σιναΐτου, τετράφωνος, β' μισό 17^{ου} αἰ.

Κοσμᾶ ἱβηρίτου μακεδῶν, τέλη 17^{ου} αἰ.

Πέτρου Μπεκερέτη, τετράφωνος, α' μισό 18^{ου} αἰ. (ἀκμή γύρω στο
1700)

Ἰωάννου Πρωτοψάλτου τοῦ Τραπεζούντιου, α' μισό 18^{ου} αἰ. (+1770)

Βασιλείου Βυζαντίου, τετράφωνος, ἀρχές 18^{ου} αἰ.

Νεκταρίου ἱεροδιακόνου τοῦ Σιμοπετρίτου, ἀρχές 18^{ου} αἰ.

Λάμπρος, δομέστικος Χίου, ἀρχές 18^{ου} αἰ.

Πέτρου Λαμπαδαρίου τοῦ Πελλοπονησίου, β' μισό 18^{ου} αἰ. (+1777)

Θεοδούλου μοναχοῦ Ἀγιορείτου, β' μισό 18^{ου} αἰ. (+1777)

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, τετράφωνος, β' μισό 18^{ου} αἰ. (+1800)

Πέτρου τοῦ Βυζαντίου, τετράφωνος, α' μισό 19^{ου} αἰ.

Χουρμουζίου τοῦ Χαρτοφύλακος,

τοῦ ἰδίου, ἐκ τοῦ Κε, α' μισό 19^{ου} αἰ. (+1840)

Θεοδώρου Φωκαέως, πρωτόβαρυν ἐκ τοῦ Πα, α' μισό 19^{ου} αἰ. (+1851)

Ἰώασαφ Διονυσιάτου, α' μισό 19^{ου} αἰ.

Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου, α' μισό 19^{ου} αἰ.

Συνεσίου μοναχοῦ ἱβηρίτου, τετράφωνος, α' μισό 19^{ου} αἰ.

Κοσμᾶ Μαδυτινοῦ, Μητροπολίτου Πελαγονίας, β' μισό 19^{ου} αἰ.⁷⁵

⁷⁵ Το 1897 ἐκδίδει τό βιβλίον "Ποιμενικός Αὐλός" βλ. "Ποιμενικός Αὐλός" Κοσμᾶ Μαδυτινοῦ, Μητροπολίτου Πελαγονίας, Ἀκριβῆς ἀνατύπωσις τῆς πρώτης ἐκδόσεως τοῦ ἔτους 1897, Βασ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1993.

ΔΟΞΟΛΟΓΙΕΣ τοῦ ΠΛ. Α' Ἰήχου

- Μελχισεδέκ, ἐπισκόπου Ραιδεστοῦ, α' μισό 17^{ου} αἰ.
 Γερμανοῦ Νέων Πατρῶν, β' μισό 17^{ου} αἰ.
 Μπαλασίου ἱερέως, πεντάφωνος, β' μισό 17^{ου} αἰ.
 Πέτρου Μπερεκέτη, α' μισό 18^{ου} αἰ (ἀκμή γύρω στο 1700)
 Ἰωάννου Πρωτοψάλτου τοῦ Τραπεζούντιου, α' μισό 18^{ου} αἰ. (+1770)
 Ἰωάννου τοῦ Κουφοῦ, μέσα 18^{ου} αἰ.
 Ἄναστασίου τοῦ Ραψανιώτου, β' μισό 18^{ου} αἰ.
 Πέτρου Λαμπαδαρίου τοῦ Πελοποννησίου, β' μισό 18^{ου} αἰ.
 Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, β' μισό 18^{ου} αἰ. (+1800)
 Σταυρινοῦ τοῦ Λαζοῦ, 18^{ος} αἰ. (;)⁷⁶
 Καλλινίκου μοναχοῦ Μυτιληναίου, ἀρχές 19^{ου} αἰ.
 Πέτρου τοῦ Βυζαντίου, α' μισό 19^{ου} αἰ.
 Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου, πεντάφωνος, α' μισό 19^{ου} αἰ.
 Γρηγορίου Λαμπαδαρίου, ἀτζέμ κιουρδί, α' μισό 19^{ου} αἰ. (+ Δεκ. 1821)
 Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος, α' μισό 19^{ου} αἰ. (+1840)
 Ἰωασάφ Διονυσιάτου, ἐκ τοῦ Κε, α' μισό 19^{ου} αἰ.
 Νικολάου Ἰωαννίδου, ἐκ τοῦ Κε, α' μισό 19^{ου} αἰ. (+1881)
 Κοσμᾶ Μαδυτινοῦ, Μητροπολίτου πελαγωνίας,
 τοῦ ἰδίου, ἐκ τοῦ Κε,
 τοῦ ἰδίου, ἐναρμόνιος πεντάφωνος, β' μισό 19^{ου} αἰ.
 Γεωργίου Βιολάκη, νεωτ.
 Ἄγιορείτου μοναχοῦ, Ἄνδρέα Θεοφιλόπουλου, νεωτ.
 Κυριαζῆ Χρυσοπολίτου, νεωτ.

⁷⁶ βλ. Χ" Γιακουμῆ Μ. "Μουσικά Χειρόγραφα Τουρκοκρατίας" τόμος Α, σ. 383

Νικολάου Σμύρνης, νεωτ.

ΔΟΞΟΛΟΓΙΕΣ Β' Ήχου

Γερμανοῦ Νέων Πατρῶν, β' μισό 17^{ου} αἰ.

Μπαλασίου ἱερέως, β' μισό 17^{ου} αἰ.

Ἀθανασίου ἱερομονάχου, β' μισό 17^{ου} αἰ.

Χρυσάφη τοῦ νέου, β' μισό 17^{ου} αἰ.

Ἰακώβου ἐπισκόπου Σίδης, β' μισό 17^{ου} αἰ.

Πέτρου Μπερεκέτη, ἐκ τοῦ Πα, α' μισό 18^{ου} αἰ. (ἀκμή γύρω στο 1700)

Ἰωάννου πρωτοψάλτου τοῦ Τραπεζούντιου, α' μισό 18^{ου} αἰ. (+1770)

Πέτρου Λαμπαδαρίου τοῦ Πελλοπονησίου, β' μισό 18^{ου} αἰ. (+1777)

Κοσμᾶ Ματθαίου, μοναχοῦ τοῦ Βατοπεδινουῦ, β' μισό 18^{ου} αἰ. (+1790)

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, β' μισό 18^{ου} αἰ. (+1800)

Πέτρου τοῦ Βυζαντίου, α' μισό 19^{ου} αἰ.

Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος,

τοῦ ἰδίου, ἐκ τοῦ Βου, α' μισό 19^{ου} αἰ. (+1840)

Θεοδώρου Φωκαέως, α' μισό 19^{ου} αἰ.

Ἰωασάφ Διονυσιάτου, α' μισό 19^{ου} αἰ.

Μελετίου, Μητροπολίτου Σισανίου, α' μισό 19^{ου} αἰ. (+1864)

Κοσμᾶ Μαδυτινοῦ, Μητροπολίτου Πελαγονίας, β' μισό 19^{ου} αἰ.

Γεωργίου Σαρανταεκκλησιώτου, νεωτ.

Δημητρίου Κουτσαρδάκη, νεωτ.

ΔΟΞΟΛΟΓΙΕΣ τοῦ ΠΛ. Β' Ἰήχου

Ἄρσενίου ἐπισκόπου Κυδωνίας, 17^{ος} αἰ.

Μπαλασίου ἱερέως, β' μισό 17^{ου} αἰ.

Πέτρου Μπερεκέτη, νενανω, α' μισό 18^{ου} αἰ. (ἀκμή γύρω στο 1700)

Ἰωάννου Πρωτοψάλτου τοῦ Τραπεζούντιου, α' μισό 18^{ου} αἰ. (+1770)

Βασιλείου Βυζαντίου, ἐκ τοῦ Κε, ἀρχές 18^{ος} αἰ.

Ἄναστασίου τοῦ Ραφανιώτου, νενανω, β' μισό 18^{ου} αἰ.

Πέτρου Λαμπαδαρίου τοῦ Πελοποννησίου,

τοῦ ἰδίου, ἐκ τοῦ Πα,β' μισό 18^{ου} αἰ. (+1777)

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, β' μισό 18^{ου} αἰ. (+1800)

Δημητρίου Λωτοῦ, ἀρχές 19^{ου} αἰ.

Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου, ἐκ τοῦ Πα, α' μισό 19^{ου} αἰ.

Γρηγορίου Λαμπαδαρίου, με βαρύν Πα, α' μισό 19^{ου} αἰ. (+Δεκ. 1821)

Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος, α' μισό 19^{ου} αἰ. (+1840)

Ἰασάφ Διονυσιάτου, α' μισό 19^{ου} αἰ.

Κοσμᾶ Μαδυτινοῦ, Μητροπολίτου Πελαγονίας, β' μισό 19^{ου} αἰ.

Γεωργίου Βιολάκη, νεωτ.

Κυρίλλου Δρύστρας, νεωτ.

Γεωργίου Ραιδεστινοῦ, νεωτ.

Νεκταρίου μοναχοῦ Προδρομίτου, νεωτ.

Στέφανου Λαμπαδαρίου, ἐκ τοῦ Δι, νεωτ.

Θεμιστοκλέους Γεωργιάδου, ἐκ τοῦ Δι, νεωτ.

Νικολάου Σμύρνης, νεωτ.

ΔΟΞΟΛΟΓΙΕΣ Γ' Ήχου

Ἄρσενίου, ἐπισκόπου Κυδωνίας, 17^{ος} αἰ.

Μπαλασίου ἱερέως, β' μισό 17^{ου} αἰ..

Ἀθανασίου ἱερομονάχου, β' μισό 17^{ου} αἰ.

Κοσμᾶ Ἰβηρίτου Μακεδῶν, τέλη 17^{ου} αἰ.

Πέτρου Μπερεκέτη, α' μισό 18^{ου} αἰ. (ακμή γύρω στα 1700)

Ἰωάννου πρωτοψάλτου τοῦ Τραπεζούντιου, α' μισό 18^{ου} αἰ. (+1770)

Πέτρου Λαμπαδαρίου τοῦ Πελοποννησίου, β' μισό 18^{ου} αἰ. (+1777)

Θεόδουλου μοναχοῦ, μέσα 18^{ου} αἰ. (+1777)

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, β' μισό 18^{ου} αἰ. (+1800)

Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος, α' μισό 19^{ου} αἰ. (+1840)

Θεοδώρου Φωκαέως, α' μισό 19^{ου} αἰ. (+1851)

Ἰωασάφ Διονυσιάτου, α' μισό 19^{ου} αἰ.

Μελετίου, Μητροπολίτου Σισανίου, α' μισό 19^{ου} αἰ. (+1864)

Κοσμᾶ Μαδυτινοῦ, Μητροπολίτου Πελαγονίας, β' μισό 19^{ου} αἰ.

Δημητρίου Κουτσαρδάκη, νεωτ.

Νικολάου Σμύρνης, νεωτ.

ΔΟΞΟΛΟΓΙΕΣ στό ΒΑΡΥ Ήχο

- Μπαλασίου ιερέως, έπτάφωνος, β' μισό 17^{ου} αί.
- Κοσμᾶ Ἰβηρίτου μακεδῶν, τέλη 17^{ου} αί.
- Πέτρου Μπερεκέτη, α' μισό 18^{ου} αί.
- Νικηφόρου άρχ. Άντιοχείας, έπτάφωνος, άτζεμ άσιράν, α' μισό 18^{ου} αί.
- Ἰωάννου Πρωτοψάλτου τοῦ Τραπεζούντιου, α' μισό 18^{ου} αί. (+1770)
- Πέτρου Λαμπαδαρίου τοῦ Πελλοπονησίου, β' μισό 18^{ου} αί. (+1777)
- Θεοδούλου Μοναχοῦ, μέσα 18^{ου} αί. (+1777)
- Δανιήλ Πρωτοψάλτου, έπτάφωνος, β' μισό 18^{ου} αί. (+1789)
- Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, έκ τοῦ Ζω, β' μισό 18^{ου} αί. (+1800)
- Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου, α' μισό 19^{ου} αί.
- Γρηγορίου Λαμπαδαρίου, τετράφωνος
τοῦ ἰδίου, διατονικός όκτάφωνος, α' μισό 19^{ου} αί.
- Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος, έναρμόνιος
τοῦ ἰδίου. άρμονικός έκ τοῦ Ζω, α' μισό 19^{ου} αί. (+1840)
- Θεοδώρου Φωκαεάως, έκ τοῦ Ζω, τετράφωνος, α' μισό 19^{ου} αί. (+1851)
- Ἰωασάφ Διονυσιάτου, έπτάφωνος, α' μισό 19^{ου} αί.
- Μελετίου Μητροπολίτου Σισανίου, πεντάφωνος, α' μισό 19^{ου} αί. (+1864)
- Όνουφρίου Βυζαντίου, χρωματικός έκ τοῦ Ζω, α' μισό 19^{ου} αί. (+1872)
- Κυρίλλου Δρύστρας, νεωτ.
- Μισαήλ Μισαηλίδου, έναρμόνιος μικτός, νεωτ.
- Κυριαζῆ Χρυσοπολίτου, νεωτ.
- Νικολάου Σμύρνης, νεωτ.

ΔΟΞΟΛΟΓΙΕΣ Δ' Ήχου

Γερμανοῦ Νέων Πατρῶν, λέγετος, β' μισό 17^{ου} αί.

Μπαλασίου ιερέως, β' μισό 17^{ου} αί.

Γιωβάσκου τοῦ Βλάχου, β' μισό 17^{ου} αί.

Ἄθανασίου τοῦ ἱερομονάχου, β' μισό 17^{ου} αί.

Πέτρου Μπερεκέτη, α' μισό 18^{ου} αί. (ἀκμή γύρω στο 1700)

Ἰωάννου Πρωτοψάλτου τοῦ Τραπεζούντιου, α' μισό 18^{ου} αί. (+1770)

Θεοδοσίου ἱεροδιακόνου τοῦ Χίου, μέσα 18^{ου} αί.

Ἄναστασίου τοῦ Ραψανιώτου, λέγετος, β' μισό 18^{ου} αί.

Πέτρου Λαμπαδαρίου τοῦ Πελλοπονησίου, λεγετος

τοῦ ἰδίου, Ἄγια, β' μισό 18^{ου} αί. (+1777)

Θεοδούλου μοναχοῦ, μέσα 18^{ου} αί. (+1771)

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, λέγετος, β' μισό 18^{ου} αί. (+1800)

Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος, λέγετος

τοῦ ἰδίου, Ἄγια, α' μισό 19^{ου} αί. (+1840)

Ἰωασάφ Διονυσιάτου, α' μισό 19^{ου} αί.

Γεωργίου ιερέως τοῦ Ρυσίου, λέγετος, α' μισό 19^{ου} αί. (+1865)

Κοσμᾶ μοναχοῦ Δοχειαρίτου, α' μισό 19^{ου} αί.

Ζαχαρίου Καραλή τοῦ Τηνίου, λέγετος, μέσα 19^{ου} αί.

Κοσμᾶ Μαδυτινοῦ, Μητροπολίτου Πελαγονίας, β' μισό 19^{ου} αί.

Παναγιώτου Κηλτζανίδου Προυσσαέως, νεωτ.

Νεκταρίου μοναχοῦ Προδρομίτου, νεωτ.

Νικολάου Σμύρνης, Ἄγια, νεωτ.

τοῦ ἰδίου, λέγετος, νεωτ.

ΔΟΞΟΛΟΓΙΕΣ τοῦ ΠΛ. Δ' Ἰηχου

- Παλατίου ὁ ἐκ Μελενίκου, ἴσως α' μισό 17^{ου} αἰ.⁷⁷
 Μπαλασίου ἱερέως, β' μισό 17^{ου} αἰ.
 Ἀθανασίου ἱερομονάχου, β' μισό 17^{ου} αἰ.
 Χρυσάφη τοῦ νέου, β' μισό 17^{ου} αἰ.
 Πέτρου Μπερεκέτη, α' μισό 18^{ου} αἰ. (ἀκμή γύρω στο 1700)
 Ἰωάννου Πρωτοψάλτου τοῦ Τραπεζούντιου, α' μισό 18^{ου} αἰ. (+1770)
 Βασιλείου Βυζαντίου, ἀρχές 18^{ος} αἰ.
 Ἰακώβου ἱερομονάχου Χίου, ἀτζέμ ἀσιράν, 18^{ος} αἰ.
 Ἀναστασίου τοῦ Ραψανιώτου, β' μισό 18^{ου} αἰ.
 Πέτρου Λαμπαδαρίου τοῦ Πελλοπονησίου, β' μισό 18^{ου} αἰ. (+1777)
 Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, β' μισό 18^{ου} αἰ. (+1800)
 Γεωργίου Κρητός, β' μισό 18^{ου} αἰ. (+1815)
 Δημητρίου Λωτοῦ, ἀρχές 19^{ου} αἰ.
 Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου, α' μισό 19^{ου} αἰ.
 Γρηγορίου Λαμπαδαρίου, χρωματικόν σουζινάκ, α' μισό 19^{ου} αἰ.
 (+Δεκ. 1821)
 Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος,
 τοῦ ἰδίου, ἐκ τοῦ Νη ἐπτάφωνος, α' μισό 19^{ου} αἰ. (+1840)
 Πέτρου Ἐφεσίου, ἐκ τοῦ Νη χρωματικός, α' μισό 19^{ου} αἰ. (+1840)
 Ζαφειρίου Ζαφειροπούλου, α' μισό 19^{ου} αἰ. (+1841)
 Ἰωασάφ Διονυσιάτου,
 τοῦ ἰδίου, χρωματικός
 τοῦ ἰδίου, ἐπτάφωνος, α' μισό 19^{ου} αἰ.

⁷⁷ βλ. Χ" Γιακουμή, μν. ἔργο σ. 363.

Ἰσαάκ Κοσμᾶ Καισαρέως, ἐπτάφωνος, ἀρχές 19^{ου} αἰ.

Κοσμᾶ Μαδυτινοῦ, Μητροπολίτου Πελαγονίας,

τοῦ ἰδίου, χρωματικός, β' μισό 19^{ου} αἰ.

Ραφαήλ τοῦ Ἰκονίου, ἐπτάφωνος, νεωτ.

Μακαρίου Παλαιολόγου, νεωτ.

Ἄ. Καποράλη, νεωτ.

Κυρίλλου Δρύστρας, νεωτ.

Κυριαζῆ Χρυσοπολίτου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'

Οι μελοποιήσεις στην ἐκκλησιαστική σημειογραφία

μορφές τ' ἐκκεννίτη μυστικῆν ἀρχιτομήν

ἡ πρώτη Λοζολογία
Μεχχιστοδὲκ ἐπικόπῃς Ραιδεγῆς

Ἰχες πῆ πα

Δ α η ε α η ε ς
Π α η ε α η ε ς

δ ε α η ε ς α η ε ς α η ε ς
Π α η ε α η ε ς α η ε ς

ω ω ω ω ς α η ε ς α η ε ς
Π α η ε α η ε ς α η ε ς

ψ ι ι ι γ κ ο ι ς α η ε ς α η ε ς
Π α η ε α η ε ς α η ε ς

κ α η ε π ι ι γ κ ο ι ς α η ε ς α η ε ς
Π α η ε α η ε ς α η ε ς

ε ν α ν ς α η ε ς α η ε ς α η ε ς
Π α η ε α η ε ς α η ε ς

ι ι α α ς α η ε ς α η ε ς
Π α η ε α η ε ς α η ε ς

ν μ ν ς μ ε ε ν ς α η ε ς α η ε ς
Π α η ε α η ε ς α η ε ς

Μεγαλιτερες επικοπες Παιδαγωγ

με φως εκ δεξι, ω λυ τδ

α πα α α τει δξ και ε χ ε ε #

υ ο ο ο ο ν # # # # # π η

ο τι εν αι μω ο νο ος α η ι ος η

υ εν αι μω ο νο ος κυ υ ει ι ος η

ι # ρ δ δ δ ρ η ι ι γ ο ο δ ξ ε η η

δ ο ζ α α ο υ δ ε ε δ ρ πα α τ ο ο

ο ος α α α α μ η η η η η

Κ α η ε κα α η η η # με ε ε α η η η η

η η # # # η η η η η η η η η η η η η

η η η η η η η η η η η η η η η η η η

Μεγαλιτερες επικοπες Παιδαγωγ

αι αυ ε ε ε ε ε σ ω δ ξ τ ο ο ο

ο ν ι ο μα α α σ δ δ η η η τ ο ο ν α α

ω ω ω να η η η να δ ξ και η η η τ ο ο ν

αι αυ η η η να τ δ δ δ δ α η η η ω

ω ω ω ν ος η

Κ α τα ζ η ι ω ω σ ο ν κυ ει ι

ε ε η εν η η # με ε ε α α τ α α ω

η η η η α να η η η η η η η η η η η η η

η η η η η η η η η η η η η η η η η η

η η η η η η η η η η η η η η η η η η

ε υ λ ο η τ ο ος α η η κυ ει ι ε.

ΜΕΧΛΙΣΤΕΡΕΚ ΕΠΙΛΟΧΩΤΑΣ ΠΑΥΣΕΩΣ

Π
 Ο ΔΕ Ε ΟΣ ΤΩΝ ΤΕ Α ΤΕ Ε Ε Ε
 ΕΩ ΑΝ Η Η Η ΜΥΝ ΔΣ Π Ν Π
 ΚΑΙ ΔΕ Δ Ο ΞΑ Α ΟΜΕ Ε Ε ΝΩΝ
 ΤΟ Ο Ι ΝΟΥ ΜΑ Α Α Α Ο Δ
 ΕΙΣ ΤΩ ΔΙ Α Λ Ω Ε ΝΑ Α Σ
 Α Α Α ΜΥΝ Θ
 Ε ΝΙ Ε ΤΩ Ο ΚΥ ΡΙ Ι Ε ΤΙ Ε Ε
 Ε Ο Ο Σ Ο Δ Ε Φ Η ΜΑ Ο Σ Θ ΚΑ
 Ε Α Α ΤΙ Ε Η ΤΙ Ι ΒΑ Α ΜΕ Φ Ε Ε
 Ε Ε Ε Π Ι Ι Ι Ο Ε

ΜΕΧΛΙΣΤΕΡΕΚ ΕΠΙΛΟΧΩΤΑΣ ΠΑΥΣΕΩΣ

Ε
 ΕΥ Ν Θ Η Τ Ο Σ Ε ΚΥ Ρ Ι Ε Ε
 Η Ι Δ Α Α Ξ Ο Ο Α Ν Μ Ε Ε Ε Τ Α
 Α Α Α Ν Ε Ι Κ Α Ν Α Ω Ν Ω Μ Α
 Α Τ Α Α Α Α Θ Π Α
 Κ Ν Ε Ι Ε Κ Α Τ Α Ρ Ο Υ Ι Η Ε Υ Ε Ν
 Ν Η Ν Δ Η Σ Η ΜΥΝ Ε Ν Γ Ε Ε Ν Ε
 Α Α Κ Α Λ Ι Ε Ε Ε Ε Ν Ε Ε
 Ε Α Π Ε Κ Δ ΚΥ Ε Ε Τ Α ΚΥ Θ Α Ι Ε
 Ε Ν Ε Η Η Σ Ο Ο Ο Ο Ν Μ Ε Δ
 Δ Ι Α Α Σ Ε Τ Η Ν Ψ Χ Η Η Ν Μ Ο Δ Ο

Handwritten musical notation at the top of the page.

ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΙ ΑΡΓΑΙ

ψαλλόμεναι εἰς πανηγυρικὰς Λειτουργίας.

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου († 1800).

Ἰηχος ᾠ. Κε. (Δ)

Δοξα α σοι ᾠ τω δει ει ξαν τι το ο φω ω
 ωως δοξα α εν υ ψι ι σοις θε ε ε ω ω ρ
 και ε τελγη ης ει ει ρη η η η γη ρ εν αν θρω
 ποι οις ε ευ δο ο χι α
 γλυρ ρ με εν σε ρ εϋ λο γρ ρ ρ με ε
 εν σε ρ προ σκυ νρ μεν σε δο ξο λο γρ ρ με εν
 σε ε ρ ευ χα ρι ρι ρ με εν σοι ρ δι α τηγ
 με γα α α λη ην ορ ρ δο ξαν
 Κυ ρι ε ε ε Βα σι ι λευ ρ ε παρ ρα νι
 ι ι ε ε θε ε ε ε ρ Ιη τερ παν το χρα

Α α α τος Κυρι ι ε Υι ε μιο νο γε ε νες Ι
 η σθ Χρι ι ζε ε Α και Α α α α α γι ι ο
 εν Πνευ μα
 Κ υ ρι ι ε ε ε ο θε ε ο θ ε ε ος ε ο α μιο ο
 ο ο ος ρη ρ θε ε ε ρ ε Α ο Υι ο ο ο ος
 τθ Ηλα α τρος ο ο αι αι αι αι ρω ων υ τλη α
 μαρ τι ι αν τθ χο ο ο σμ ρ ρ ε λε ε η
 σο ο η μα α α ας ο αι αι αι αι ρω ων ρω
 τας α μαρ τι ι ι ι ι α ας τθ ρ ρ ρ ρ ο
 ο ο σμ ρ
 Π ρος δε ξαι τη η δε ε (Δ) η η αν η μω ω ω γ ε
 ο κα θη μιε ε νο ος εκ δε ε ξι ω ω ω
 ω ων τθ Ηλα α τρος ο ο ος η η και ε λε ε ε
 η η η η σο ο η η η η η μας

Ο τι ου ει ει ει μιο ο νο ο ος α α γι
 ι ι ος ε ου ει ει μιο ο νο ο ος Κυ
 υ ρι ι ι ος ε Ι η σθ Χρι ι ζος η η ει εις
 ο ο ο ο ο ξαν ε θε υ Ηλα α τρος α α μν γ η
 Κ αθ ε και α γ η η η με ε ε ρ χν ε ου λο
 η η σω ω ω σε ε ε και αι νε ε ε σω η η
 το ο νο ο μα α α α σθ ρ ε ε ες τος αι ω ω
 ο να ε και εις τος αι ω να τθ ρ αι αι ω νος
 Κ α τα ξι ι ι ι ω σο ο η Κυ ρι ι ε η η εν τη
 η με ρα τα α α ου τη η ε α να μαρ τη η η η
 τθ ρ ρου λα χ θη και αι αι η η η μα ας
 Ε υ λο γη τος ει ει Κυ υ ρι ι ι ι ε ε
 ε ε ο θε ο ο ος τω ων πα τε ε ε ρω
 ω ων η η η η μω ων η και αι νε ε τος ε και δε

ΤΟΥ ΟΡΦΟΥ

Δο ξα α ομε ε ε γο ον τ ο ο νο μ ζ α α
 π ρ α ε ις τ ρ ω ω τ ο ν ας α α μ η γ η γ
 α π ρ η λ η ε ις τ ρ ω ω τ ο ν ας α α μ η γ η γ
 ε ε ε ν ο ι ο ι τ ο κ υ ρ ε ι ε η η τ ο ο ε λ ε ε
 ρ ρ ο ε δ ο η η λ η μ α ρ κ α θ α α α α
 α π ρ η λ η π ι σα α με ε εν ε π ι ι σε ε
 Ε υ λο γ η τ ο ος ε ι κ υ υ υ ρ ε ι ι κ υ υ
 ρ ε ι ε ε δ ι ι δ α α ξ ο ο ο γ με ε τ ζ
 ω ω μ μ τ α α α σ ρ
 κ υ ρ η κ α τ α ρ υ υ η η ε γ ε ν η η σ η σ η
 η μ υ ν ε ν γ ε ν ε α κ α ι αι γ ε ε ν ε ε α η γ ω
 ω ε ι τ α κ υ υ ρ ε ι ε η η ε ε λ ε ε η σ ο ο
 ο ο ο ν με η η ι α σ αι τ η γ ψ υ λ η η η μ ο ο
 τ ι η η η μ α ρ τ ο ν σ ο ι
 κ υ ρ η ε η η κ ε ρ σ ος με κ α α α τ ε φ ο ο υ γ ο ν ο δ ο α α

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

ο ο γ με ε τ ρ π ο ι ε ι ν τ ο ο θ ε λ η μ ζ α α σ ρ η
 ο τ ι σ υ ε ι ε ι ο ο θ ε ε ος μ η ρ α
 ο τ ι τ α ρ α σ ο ι π η η γ η η ζ ω ω η η γ ζ
 ρ η ρ ι ι σ ρ ρ η λ ο ο φ ο ο ο με ε θ ζ α
 φ ο ος
 α ρ α α α α τ ε λ ε ι ε ι τ ζ α ρ α α
 τ ε λ ε ι γ ο ν η τ ο ε ε λ ε ε ο ο ο ο ος σ ρ
 γ ι λ γ ω ω ω ω ω σ α ρ ρ λ ο ο σ η
 γ ι ο ο ο ος ο θ ε ε ο ος υ γ ι ι ο ο ος ι σ ζ υ
 υ ρ ο δ υ γ ι ο ο ος α θ α α α α α α γ ζ
 α α τ ος η ε λ ε η η σ ο ο ν η η λ η μ α σ ρ η
 Δ ο ξ α Π α τ ρ ι ι κα ι ι κ α ι ι κ α ι α
 ι ι ω ω ω ω ω ω ω ω ω ω ω ω α α τ ι
 κ αι γ υ υ υ υ υ υ υ κ α ι α α α ε ι

Ε Ε ΕΥ ΔΟ Ο ΧΙ Ι Ι Ι Ι Α Α Γ

Υ ΜΕ ΕΥ ΣΕ Ε ΕΥ ΛΟ ΥΡ ΜΕ ΕΥ ΣΕ Χ ΠΡΟ ΟΧΥ

ΥΡ ΜΕΥ ΣΕ Ε ΔΟ ΞΟ ΛΟ Ο ΥΡ Ρ Ρ Ρ Ρ Ρ

Μ Ε Ε ΕΥ ΣΕ Ω ΕΥ ΧΑ ΡΙ Ξ Ρ ΜΕΥ ΣΟΙ Χ ΔΙ Α

ΤΗΓ ΜΕ ΓΑ Α Α ΛΗ ΤΗΝ ΟΥ ΔΟ Ο Ο Ο Ο ΞΑ ΑΥ Χ

Κ Ο ΡΙ Ι Ε Ε Ε ΒΖ ΑΙ Ι ΛΕΥ Ω Ε ΤΡ ΡΑ Α Α

Υ Ι Ι Ι Ε Ε ΘΕ Ε Ε Ε Ω Η Ζ Τ Ε Ρ Π Α Χ ΑΥ

Δ Ο ΧΡΑ Α Α ΤΟΡ ΚΥ ΡΙ Ι Ε Ε Ι Ι Ο Υ Ι Ε Μ Ο Υ Ο Γ Ε

Ε ΓΕΣ Ω Ι Η ΟΥ ΧΡΙ Ι Ξ Ε Ε ΧΑΙ Α Α Υ Ι

Ο ΟΥ ΗΜΕ Ε ΕΥ ΜΑ Α

Κ ΟΥ ΡΙ Ι Ε Ε Ε Ο ΘΕ Ε Ο Σ Ω Α Μ Ο Ο Σ

ΤΡ ΘΕ Ε Ρ Ρ Ρ Ο Ι Ι ΟΥ Ι Ο Ο Ο Σ ΤΡ Ρ Η Α Α

Α ΤΡΟΣ Χ Ο ΑΙ ΑΙ ΑΙ ΡΩ Ω Ν ΤΗ Γ Α Α Μ Α Ρ ΤΙ

Ι Ι Α Α ΑΥ ΤΡ Ρ Ρ Χ Ο Ο Ο Ο Ο Ο Μ Η Ω

Πέτρον Αιμπαδαρίον του Πελοποννησίου († 1777)

Ηχος Ω. Γ. Β. Γ.

Δ Ο ΞΑ ΣΟΙ ΤΩ ΔΕΙ ΕΙ ΕΙ ΞΑΝ ΤΙ ΤΟ Ο ΦΩΣ ΔΟ ΞΑ

Α Ε ΕΥ Ο Ο ΨΙ Ι Ι ΣΟΙ ΟΙ Σ ΘΕ Ε Ω Ω Χ ΧΑΙ

Ε ΠΙ ΓΗΣ ΕΙ ΡΗ Η Η ΝΗ Η ΕΥ Α Α Ν ΘΡΩ Ω ΤΟΙ Σ

ε λε ε η η σον η η μα ας γ ο αι αι αι
 ρω ω τας α μαρ τι ι ι ι α ας τρ ρ κο ο ο
 ο ο ο ρ ρορ
 Π ροσ δε ε ξαι τηγ δε η αι ν η η μω γ ο κα ι η
 με ε νο ος εκ δε ξι ι ω ω ω ω ω γ τρ ρ
 Η α α τρ ος Α και ε λε ε ε η η η σο
 ον η η η μω
 Ο ο τι ου ει μο ο νος α γι ι ος Α
 ου ει μο νος Κυ ρι ι ο ος Α ι η σος Χ ρι ι
 ες ος εις δο ο ο ξανθε ε ρ υ ρ Η α α α
 τρ ος α α α μ η γ
 Κ α θ ε κα α α α σ η γ η με ε ρ χ γ ε ευ
 λο ο γ η η σω ω ω σε Α και αι νε ε ε σ η τ ο
 ο νο ο ο μ α α α σ η υ γι εις τον αι ω ω

ω γ α α και εις τον αι ω ω γ α α τρ ρ αι
 ω ω ω ω ω νο ος
 Κ α τα ξι ι ω σο σον Κυ ρι ι ε ε γ εν
 τη η με ρ α α τα α αυ τη η χ α γ α γ α μ αρ
 τη η τρ ρ σ φ υ λ α α λ η η γ αι αι η μ η η η μ ας γ
 Ε υ λο γ η τος ει ει ει Κυ ρι ι ε ε ε ο θε
 ε ος γ των Η α τε ε ε ρω ω γ η η η μω γ Α
 και αι αι αι αι νε ε τον Α και δε δο ξα σ η ε ε
 νο ον το () νο μ α α α σ ρ ρ Α εις τρ ρ αι ω
 ω γ ας α α α μ η γ
 Γ ε ε νοι το ο Κυ ρι ι ε ε γ το ε ε
 λε ε ος ου ρ ρ ε ε ρ η η η η μ ας Α κα θ α πε
 ε ρ η η λ πει σα α με ε ε εν ε πι ι σε ε
 Ε υ λο γ η τος ει ει ει Κυ ρι ι ε γ δι ζ α ξ ο

Προσα δε ε ξαι η η τη δε ε η η αι εν η η μιν
 ο κα θη με ε νο ος η η εκ δε ξι ω ω ω
 τρ Πα τρο ο ο ο ο ος και ε λε η σο ογ η
 η η μιν

Ο τι συ ει ει μο νος α α γι ι ος η η συ
 ει μονος Κυ ρι ι ος η η I η σος Χρι ι ζος η η ει εις
 ο ο ο ξαν θε ρ Πα τρο σ ος α α μιν η η

Καθ ε και η η η με ε ε ραν η η ευ λο γη η
 σω σε η η και αι νε ε ε ε σω το
 νο μα α α σρ ρ εις τον αι ω ω ω γα α α χα ζ η
 καις τον ω να ρ ρ ω ω ω ω ω

Κα τα ξι ω σογ Κυ υ ρι ι ε η η εν τη η
 με ρα α τα α αυ η η α να μωρ τη η η
 τω ρ υ ρ φου ο η η η η να αι η η η μιν η η

Ευ λο γη τος ει Κυ υ ρι ι ε ε ε ο θε ε
 των Πα τε ε ρω ωγ η η η μιν η η και
 αι νε ε τον η και δε δο ξασμε ε ε ε νογ η
 το ο υ νο μα α α α σρ η εις τω αι ω ω ω να
 α α μιν η η

Γε νοι το Κυ υ ρι ι ε η η το ε λε ος σρ
 ερ η η η μα ασ η και θα α α α πε ερ η η πι
 ι σα α μιν ε ε πι ι ι σε ε

Ευ λο γη τος ει Κυ υ ρι ι ε η η δι δα ξο ο
 ο ογ με ε η τα δικαι ω ω μα τα α α α σρ η η
 Κυ ρι ι ε και τα φυ υ γη η η ε γε νη η θης

η η η με εν η εν γε νε α ακραι αι γε νε α η η
 ε γω ει πα Κυ υ ρι ι ε ε η
 ο ογ η η ι α α σα σην ψη γη η η η μιν ο

ΤΟΥ ΟΡΘΟΥ

(Ζ)
 τι η μρ το ο ον σοι οι
 (Δ)
 Κ υ ρι ι ε η η προς σε κα τε ε φυ υ γον η δι δα
 (Ζ)
 ξο ο ον με η η τρ ποι ειν το θε λη μα α α α σ η η
 (Δ)
 ο ο ο τι συ ει ει ει ο θε ο ο ο ος μ η ρ η η

Ο
 ο τι ι πα ρα σοι τη η ζω ης η η εν
 (Δ)
 τω φω τι ι ι ι σ η ο ψ ο ο μ ε ε θα

α α φω ω ω

(Ζ)
 Π α ρα α α τελ πα ρα α τελ ει γον η η το
 (Δ)
 ε λε ο ο ο ος αυτοις γι γω ω σ η ρ σι ι ι ι σε η η Α
 (Δ)
 γι ι ο ος ο θε ε ος η η α γι ι ο ος ι
 (Ζ)
 σ χυ υ ρος η α γι ι ος α θα να α τος ε λε ε η
 (Δ)
 σο ον η η μ η ρ

Δ ο ξα Π η τρι ι και. Ιι υι ω η η και. α γι ι
 (Δ)
 ω Π η νε ευ μα α α τι

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

(Ζ)
 αι γυ υ υ γ και α α ει η η και εις, τ ης αι ω ω ω
 (Δ)
 (Ζ)
 Δ η τω αι ω ω ω γω ω γ α α α μ η γ
 (Δ)
 Α α γι ι ος α θα να τος ε λε ε η η σον
 (Δ)
 η η μ η ρ

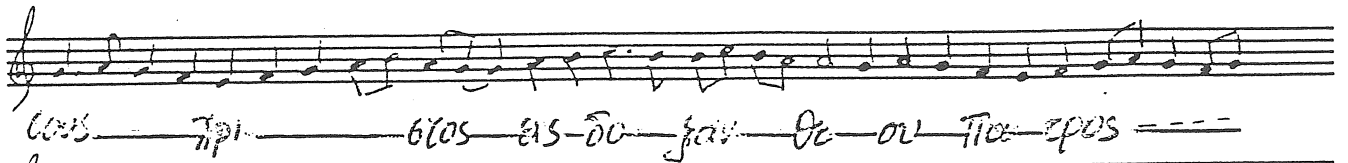
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ'

Οι μελοποιήσεις στην Εύρωπαϊκή σημειογραφία

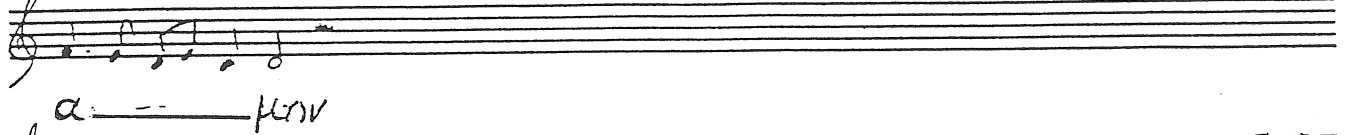
ΜΕΛΙΣΣΕΔΕΚ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΑΙΔΕΣΤΟΥ

Ἕψθός ἠ γ Πα

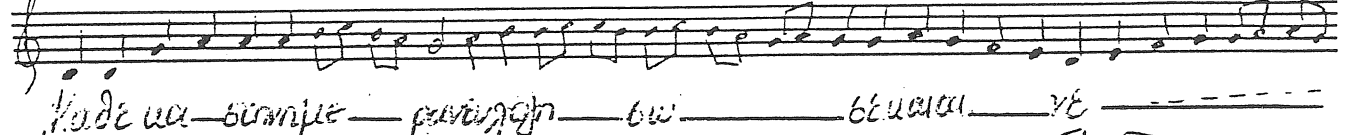
Δοξα σοι τῷ θεῷ παντι-
 ω-φως — εὐ-φρα εν —
 τῷ — πνεύ-ματι — ἁγί-ω — εἰ-ρη-νῆ — ἐν — ἡμῶν — ὄρω-
 ηις — εὐ-δο-κί-α
 ὅτι — ἐργαζο-μεθα — ἑρπύλλων — μέν-τες — ἑορτα-ζομεν — ἐν —
 χα-ρί-τι σου — μέν-τοι — δι-α-σπέρμα — ἡμῶν — εὐ-φραν-
 τῶν — κυ-ρι-ε — βα-σι-λεῦ — πα-τρι-άρχων — τῶν — ἁγίων —
 πα-τρῶν — ἐπι-ε-νονο-γε-νῶν — ἡ-γου-μένων — ἁγί-ων — ὁ-ν-τι-νων —
 ἡ-α
 κυ-ρι-ε — ὁ — θε-ος — ὁ — α-ψος — τῶν — θε-ων — ὁ — θε-ος — τοῦ —
 Πα-τρὸς — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ —
 ἐ-θε-νον — ἡ-μας — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ —
 Πνεῦ-ματι — ἁγί-ω — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ —
 ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ —
 ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ —
 ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ —
 ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ — ὁ — πα-τήρ —

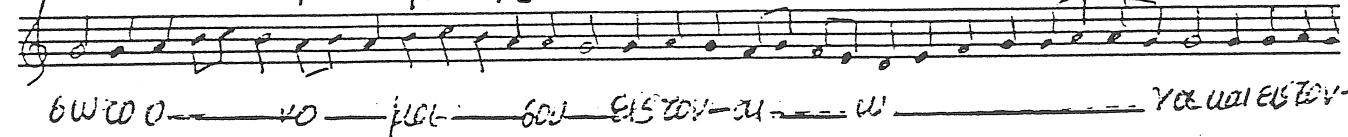
κοινὸν τῆς βίβης εἰς δοξάν σου Πάτερ

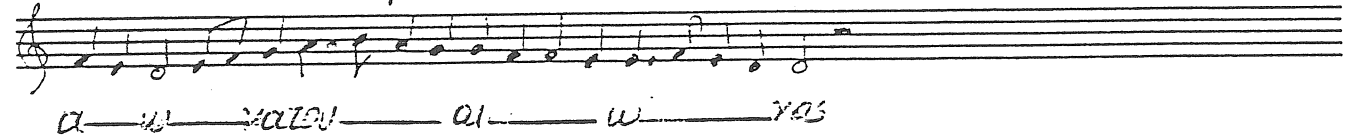
αὐτῶν

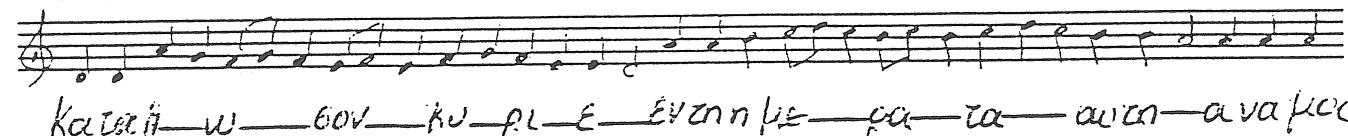
καὶ ἐπισημαίνουσα ἡμᾶς ὡς ἀγαπᾷς ἡμᾶς

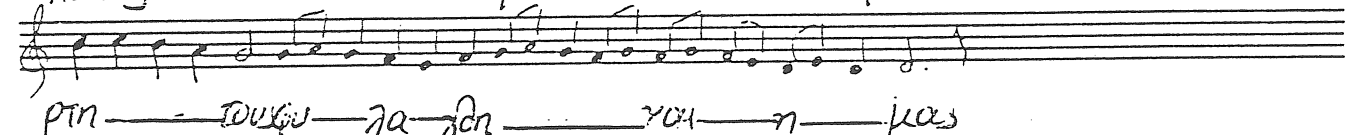
ὡς ὁ νόμος σου εἰσέταται ἡμᾶς ὡς ἀγαπᾷς ἡμᾶς

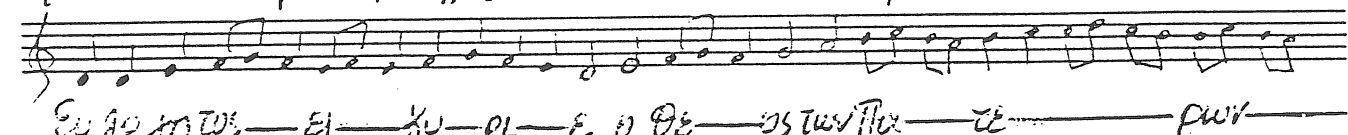
αὐτῶν ὡς ἀγαπᾷς ἡμᾶς

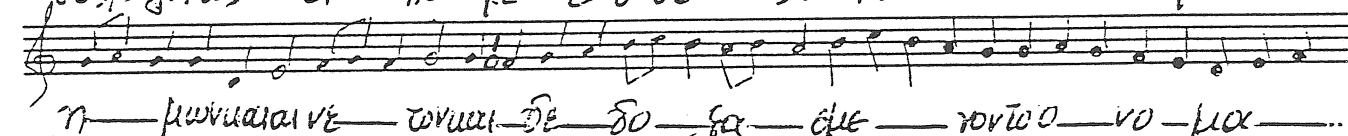
καὶ ἐπισημαίνουσα ἡμᾶς ὡς ἀγαπᾷς ἡμᾶς

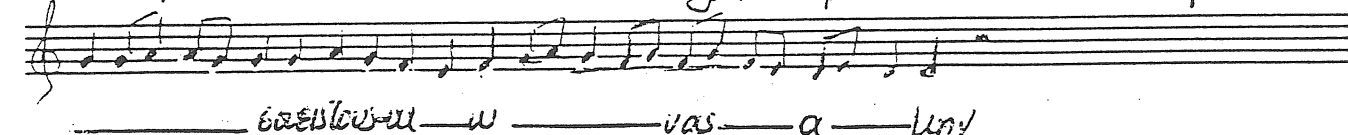
ὡς ὁ νόμος σου εἰσέταται ἡμᾶς ὡς ἀγαπᾷς ἡμᾶς

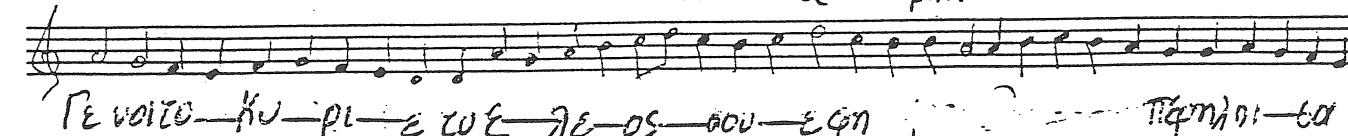
εὐχαριστοῦμεν σε ὡς ἀγαπᾷς ἡμᾶς

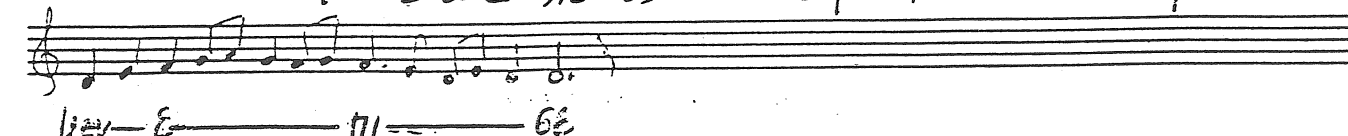
ὡς ὁ νόμος σου εἰσέταται ἡμᾶς ὡς ἀγαπᾷς ἡμᾶς

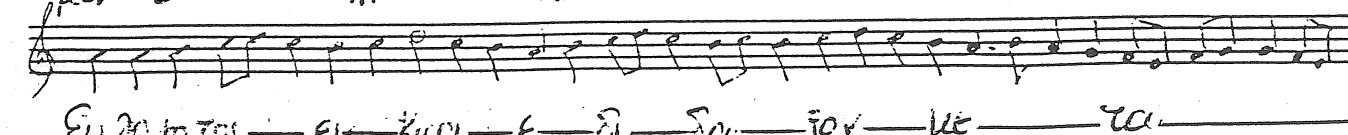
ὡς ἀγαπᾷς ἡμᾶς

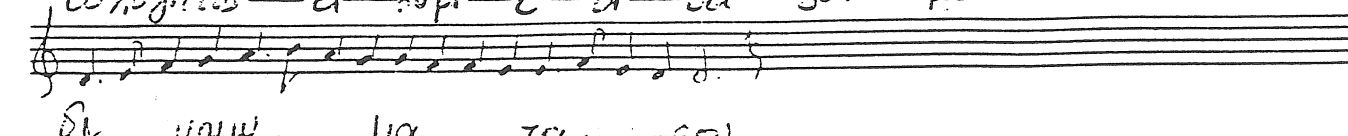
ὡς ὁ νόμος σου εἰσέταται ἡμᾶς ὡς ἀγαπᾷς ἡμᾶς

ὡς ἀγαπᾷς ἡμᾶς

εὐχαριστοῦμεν σε ὡς ἀγαπᾷς ἡμᾶς

ὡς ὁ νόμος σου εἰσέταται ἡμᾶς ὡς ἀγαπᾷς ἡμᾶς

Κυ ρι εὐα γα γου - γινε γερν θνητη - μωει γε - γεα και γε

γε - α ε γωει - ηα κυρι ε εγε η σου - με λ

α σα αν γινην - και ο υιη μαρ - τωρ - σοι

Κυ ρι ε αφεεκα - τε φυ - γον δι - θα - γον με ταρτιεν εω

θε ην μοι - σου ο υει ο θε ος - μου

Ο υ γα φα σοι - ην ην ηω ης εντω φω τι - ω ο - γο

με θα φως

Πα φα τει τον το ε - γε ος σου ω γινω - θου ην ω αωει

σε

γε - ος ο θε ος α - γε

ος - ε - στω ρος - α η - ος - α θα

γα τω ε γε η σου - η - μας

Δο γα τρι και ηι ω και ηι ω τρω - μας - τι

και τον και ει και ει τω σω - σω σω σω σω σω - μου

Handwritten musical notation on a staff. The notation includes a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 4/4 time signature. The melody consists of quarter and eighth notes. Below the staff, the lyrics are written in Cyrillic: "а ла ва а да ва ко с е".

а ла ва а да ва ко с е

A series of ten empty musical staves, each consisting of five horizontal lines, arranged vertically on the page.

Ύμνος Πρωτογενεῶν ἤχος ἁ Πα ἄ κε

Δοξα σοι ζωοει-ζαν-τι-ω φως — δοξα ενυ-γι-

 σοις θε-ω — υἱι ε ηι γης — ει — ρη — μη εν αιων-ιοις — ευ-

δο-υι-α

 υ μνου — μεν — γε ευ λο γου — μεν — γε ηρο βου νοιμεν — γε δο ξο — λο — γου —

μεν — γε — ευ χαρι στο υμεν — σοι δι ατην μεγα — λην — σου — δο — ξαν —

κυ ρι — ε — βασι — λευ ε ηρω των — ε — θεε — πα τερ παν το

 υπα — ρα κυ ρι — ε υι ε μο νο γε νης η ου κρι στε υαι α —

— ηι — ο — θει ος —

κυ ρι — ε — ο θε — ος ο αι κιας — τω — θε — ου ο υι

 ος — του πα τερ ο — αι — ρων τινυ μεν — αυ του κο —

θρου — ε λε — η τον — η μας — ο αι — ρων — τας α κρη —

— ος — του — υο — θρου

 ηρο βου νοι — η — ον η κων — ο υαδη — με — νος — ευ δε — σι ων

του πα τερ ος — υαι ε η — η — ον — η — μας

Ο υιου ει — μο — vos — α — γι — ος ου ει — μο —

vos — ku — ρι — ος | η σαβρι — βιαεις δο — φαεν θεου

Πα — τρις — α — μιν —

Καθ' ε υα — σινη με — φαντωρη — ω — σε υαιαινε — ω το ο νο — με

— εω εις τον αι — ω να υαιαιστων αι — του αι — ω — vos —

Κα τα ρι — ω εν Κυρι — ε εν τη κρη — τω — τη αγαπη — τας —

φιλιας — και — η — μας —

Ευ λογησθε ει — κυ — ρι — ε — ο θε ος — των — πατε — ρων —

η — των υαιαινε — τον υαδεω — φα — ομε — τον το ο νο — με — εω εις τον

αι ω — vos — α — μιν —

με — υοι — το κυρι — ε ω — ε γε — ος — εω επ — η — πασταδα — η η η η

η — εα — μιν — ε η — σε —

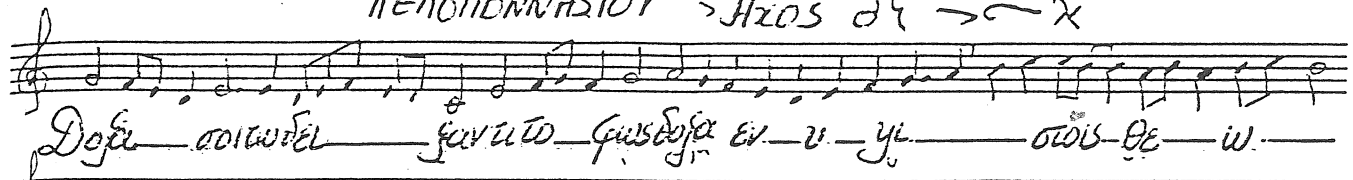
Ευ λογησθε ει — κυ — ρι — ε ει — σε — τον — με —

τα διονυ — μα — τα — εω

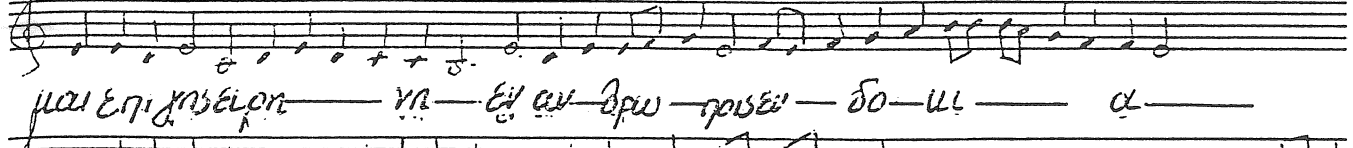
ΠΕΤΡΟΥ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΟΥ ΤΟΥ

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΟΥ ΣΗΧΟΣ Ω

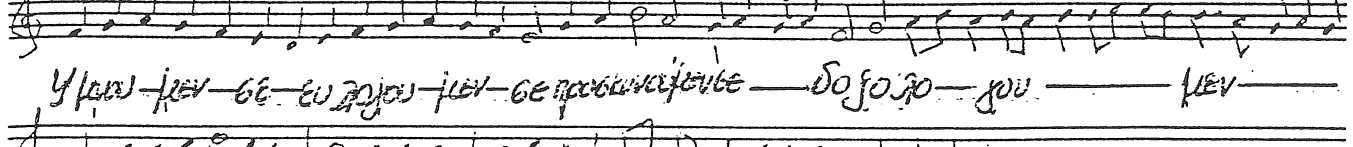
♩ 4/4

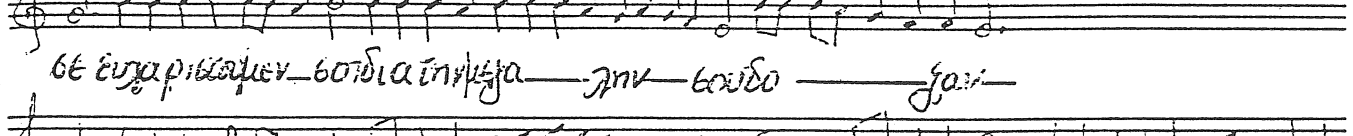
Δοξα σοι ωδελ γεννητο φωσφορα εν υγι σους θε ω

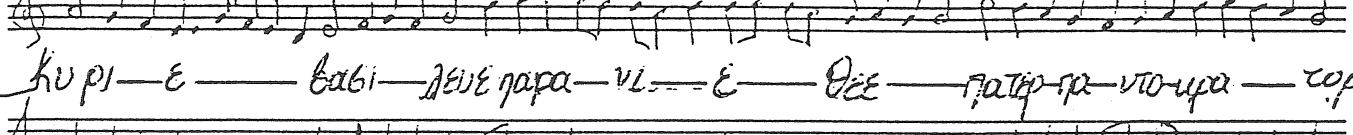
και επι γης ειπον να ει ανθρωποι δω υμ α

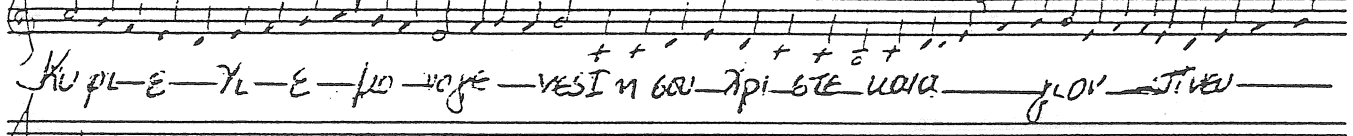
υμων μεν θε ευχαριστησεν μεν θε προσκυνησεντε δοςοισο ρου μεν

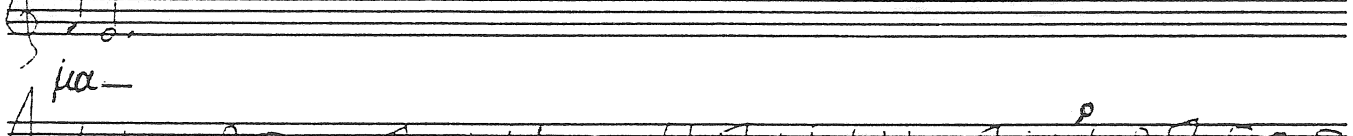
θε ευχαριστωμεν σοι δια τινηστα ηνν ευδο σαρ

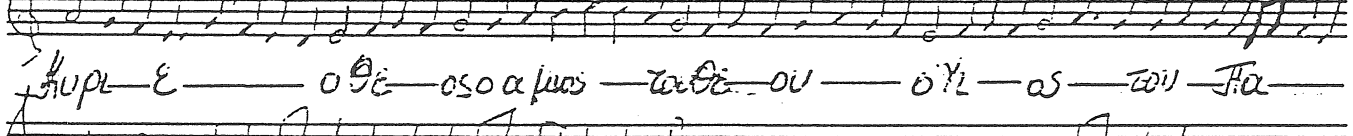
κυρι ε βασι λευε παρα υμ ε θεε πατερ πα ντοκρα τωρ

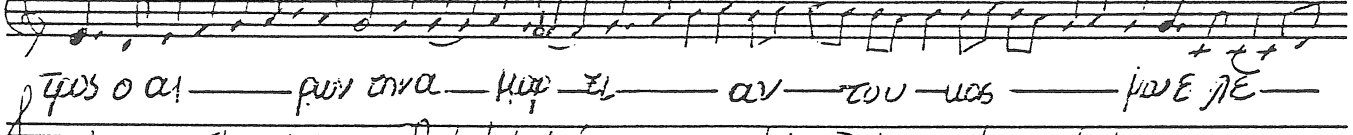
κυρι ε υμ ε μο νογε νησι η σω ηρι στε κρια ρου σι νευ

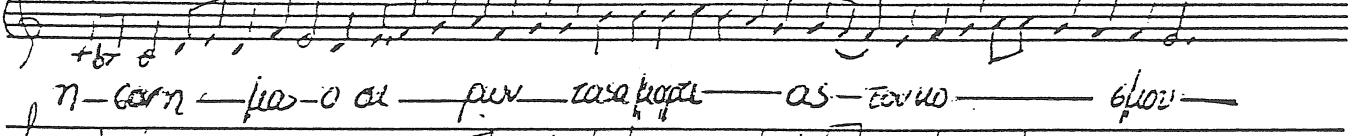
μα

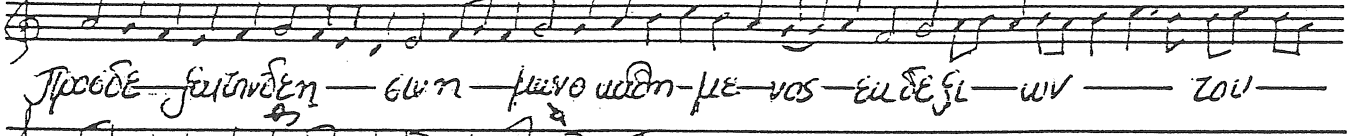
κυρι ε ο θε οσο α μας ταθε ου ο υμ ωσ του πα

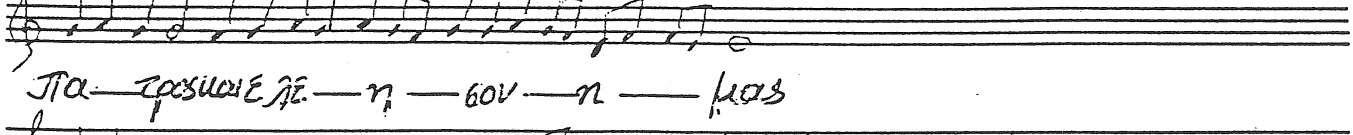
τρωσ ο αι ρων σι να κωρ ελ αν του υος μω ε ρε

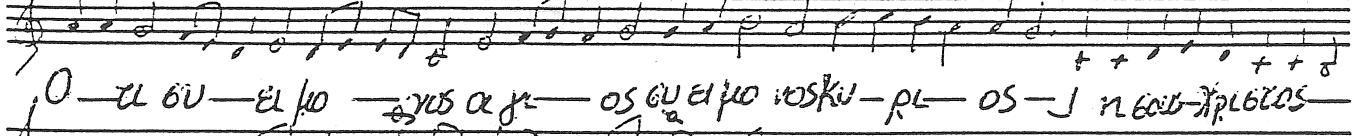
η σαρ η μα ο αι ρων τα σα κωρ ας τον υο εμου

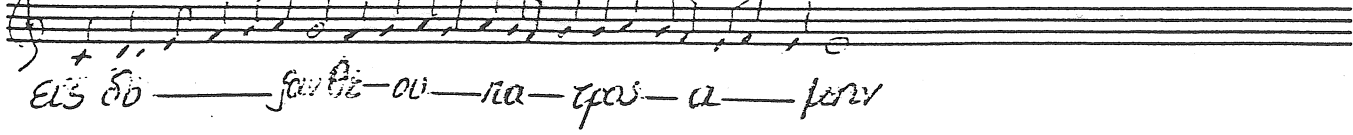
προεδε φα τινδε η εω η μω νο κωρ η με νοσ ευ δε ζι ων του

πα τρωσ κωρ ε ρε η σον η μας

ο α ου ει μο ρωσ α γε οσ ου ει μο κωρ η ρωσ η η κωρ η ρωσ

εις δο σαρ θε ου πα τρωσ α κωρ η

Κὸς εὐα- εἰς τὴν γῆν - ἔρριψεν - τὸν - σπέρμα - ἐμὸν - ἐξουδίωντες - ἐν τῷ ὄνο-
 μα - τῷ - εἰς τὸν οὐρανὸν - ἵνα - ὑποτασσῶσιν - ὑποτασσάμενοι - ὑμῖν -
 ἡ ἀρχὴ - ἡ οὐρανῶν - ἡ κυρ- ἐ - εὐαγγελιστῶν - τῶν - ἐν ὀνόματι τοῦ κυ-
 ρίου ἡμῶν - ἡ - μῆς
 εὐαγγελιστῶν - κυρ- ἐ - οὐ - οὐκ ἔστιν ἵσχυς - πῦν - ἡ - μῶν καὶ
 - αὐτῶν ἐπιτασσάμενοι - ὑμῖν - τὸ ὄνομα - τοῦ - εἰς τὸν οὐρανὸν - ἵνα - ἡμῶν
 ἡ εὐ - ἡμῶν - κυρ- ἐ - τὸ εὐ - ἡμῶν - ἐφ' - ἡ - μῶν καὶ ἀρχῶν
 ἡμῶν - ἡμῶν - ἐν - ἡμῶν - ἐν -
 εὐαγγελιστῶν - κυρ- ἐ - διδάσκοντες - ἡμῶν - τὰ - δόγματα
 ἡμῶν - ὅτι -
 κυρ- ἐ - ἡμῶν - τὰ ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν -
 ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν -
 ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν -
 ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν - ἡμῶν -

Κυρι-ε-ε-προς-θε-υα-τε-φυ-ροντε-δα-ζου-με-του

ποιεν-το-δε-ημερα-σου-ο-τι-ου-ο-θε-ος-μου

ο-τι-παρο-βοι-η-τη-τω-εν-τα-ρω-τα-εου-ο-μο-με-δα-φω-ς

τι-πα-τε-ζου-τοι-θε-ος-σου-τα-ρι-τω-α-ου-ε-ι

σε-α-η-ος-ο-θε-ος-α-η-ος-ω-ου-πο-ς-α

η-ος-α-δα-να-τος-ε-η-ε-η-ου-η-μα-ς

Do-ξα-πα-τρι-κα-ι-ω-α-ια-η-ω-πα-τρι-κα-ι-ω-ν

κα-ι-ε-ι-ου-ου-ου-ου-ου-ου-ου-ου-α-φ-ου-ν

α-η-ος-α-δα-να-τος-ε-η-ε-η-ου-η-μα-ς

ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΟΥ ΤΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΣ

Ἰησους Βασις Ἐναρμόνιος 22 292

Doξα σοι — σωζει σου — η — το — σου — δο — φα — ενυμ — οισ —
 θε — ω — υμεις ηλ γου ειρη — ην ενανθρωποις ευ — δο — υμ — α —
 Υμνησαν — σε ευλογου — μεν — σε προκυου — με — εε — δοξα σου — μεν — σε —
 ευχαριστωμε — σοι — δι — α — των μεγαλη — των — δο — ξων —
 κυρι — ε — βασι — λευε παρα — γι — ε θεε — πατερ — πατρο —
 ημεν — τωρ κυρι — ε — η — ε μο — νοχε — υει — η — βουχρισσε — και —
 α — γι — των — μη —
 κυρι — ε — ο θε — ος ο αμνος — ος τωθε — ου ο υι ος — ταυταρος —
 α — αι — ρωνθησασπι — αν του υο — εφωε γε — η — τον —
 η — μας ο αι — ρων τωσασπι — ας — τον υο — εφω —
 προσεε — σου σινδε — η — οιν — η — μωνο ιαδη — μενος — ευδεγιων — του πα —
 τρος — και εγενε — τον — η — μας —
 ο — ει ευ ει — μονος α — η — ος ευει μονος κυρι — ος ιησους χρι — ος εις δο —
 γαν θεου τα τρος — α — μην

ΚΑΘΕ ΥΠΟΧΡΗΜΑ ΜΕ ΡΟΝΕΥΟΜΗ ΕΩΣ ΕΞΗΛΑΙΝΕ ΕΩΣ ΤΟ ΟΥΝΟ ΜΑ
 ΕΩΝ ΕΙΣΤΑΙΩ ΝΑ ΥΠΕΙΣΤΑΙΩ ΚΑΤΟΥ ΟΙΩ
 ΚΑΤΑ ΓΙΩ ΕΩΝ ΚΥΡΙΕ ΕΝ ΤΗ ΜΕΡΑ ΤΩΝ ΤΗ ΑΝΑΜΑΡΤΗ ΤΩΝ
 ΦΥΛΑΧΘΗΝΑΙ Η ΜΑΣ
 ΕΥΧΟΜΗ ΤΩΣ ΕΙΚΥΡΙΕ ΟΘΕ ΟΣΤΩΝ ΤΑΤΕ ΡΩΝ Η ΜΩΝ ΔΙΔΑΧΕ
 ΤΩΝ ΜΑΤΕΩΝ ΖΑ ΦΙΕ ΤΟΥΤΟ ΟΥΝΟΜΑ ΕΩΣ ΕΙΣΤΑΙΩ ΝΑΣ Α ΜΕΝ
 ΤΕ ΝΟΙΤΟ ΚΥΡΙΕ ΩΣ ΕΛΕΟΣ ΘΑΝΕΡΗ ΜΑΣ ΥΑΔΑ ΠΕΡ ΤΗΤΙ ΒΑ ΜΕΝ
 Ε ΠΙ ΒΕ
 ΕΥΧΟΜΗ ΤΩΣ ΕΙΚΥΡΙΕ ΔΙΔΑΧΟΝ ΜΕ ΤΑ ΔΙΔΑΧΗ ΜΑ ΤΑ ΕΩΝ
 ΚΥΡΙΕ ΥΑ ΤΑ ΦΥΓΗ ΕΧΕ ΝΗ ΘΥΣΤΗ ΜΩΝ ΕΥ ΓΕ ΝΕ Α ΥΑ ΟΥ
 ΤΕ ΝΕ Α Ε ΓΩ ΕΙ ΠΑ ΚΥΡΙΕ Ε Ε ΓΕ Ν ΕΩΝ ΜΕ Λ Α ΣΑΙ ΤΗΝ ΦΥ
 ΜΩΝ ΜΟΥ Ο ΤΗ Ν ΜΟΡ ΤΩΝ ΕΩΝ
 ΚΥΡΙΕ ΠΙΣΤΕΥΟΤΕ ΟΙ ΤΩΝ ΔΙΔΑΧΟΝ ΜΕ ΤΟΥΤΟ ΕΝ ΤΟ ΑΡΧΑΙΩ

ΘΕΟΥ Ο — ΖΗΤΟΥ ΕΙ — Ο ΘΕΟΣ — ΜΟΥ —

Ο — ΖΗΤΑΡΑ ΠΑΘΟΜΥΝ ΓΩΝΣ ΕΝ ΤΩ ΠΥΛΩ — ΤΟΥ Ο ΥΙΟ — ΜΕ — ΔΑ — ΦΩΣ —

ΤΑ ΠΑ — ΤΕΙ ΤΑ ΠΑ — ΤΕΙ ΤΩΝ ΤΩ ΕΘΕΟΣ — ΘΟΥΣ ΣΙ ΝΩ — ΕΙΟΥΣΙ —

ΘΕ ΑΓΙ — ΟΣ — Ο ΘΕ — ΟΣ ΑΓΙ — ΟΣ — ΛΕΧΩ — ΟΥΣΑ — ΥΙ — ΟΣ ΑΔΑ — ΒΑ —

ΤΩΣ ΕΘΕ — Ν — ΟΥΝ — Ν — ΜΑΣ

ΕΙΘΑ ΠΑΤΡΙ — ΟΥΣΙ — ΜΗΤΕΡΑ — ΚΑΙ — ΤΙΝΩ — ΚΑ — ΚΑΙ ΝΥ — ΚΑΙ Α —

ΕΙ ΗΑΙ ΕΙΣΤΑΞΑΙ Η — ΝΑ ΣΑΙΝΑΙ Η — ΝΥΝ — Α — ΜΗΝ

Α — ΓΙ — ΟΣ Α ΔΕ Χ — Α — ΤΑ ΕΘΕ — Ν — ΟΥΝ Ν — ΜΑΣ